

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΣΤΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Η πορεία μετασχηματισμού της δομής και της οργανωσιακής κουλτούρας των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων από το 19ο αιώνα στον 21^ο. Μαθήματα και επισημάνσεις.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κωνσταντίνος Παναγιωτίδης

The Transformation Process of the structure and organizational culture of the French Armed Forces from the 19th to the 21st century. Lessons and remarks

Konstantinos Panagiotidis

Αθήνα, 2023

Τριμελής Επιτροπή

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright ©

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Στην οικογένειά μου

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	7
Σκοπός.....	9
Ανάλυση.....	9
Οι Γαλλικές Ένοπλες Δυνάμεις Κατά τη Διάρκεια του 19ου Αιώνα	9
Ο Γαλλικός Στρατός κατά τις παραμονές του Μεγάλου Πολέμου.....	14
Από το μεσοπόλεμο έως την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου	20
Αναδιοργάνωση μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.....	27
Το πυρηνικό πρόγραμμα της Γαλλίας.....	30
Οργανωτικές αλλαγές μετά τη Λήξη του Ψυχρού Πολέμου	32
Το αποικιακό mentalité των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων.....	36
Προβολή στρατιωτικής ισχύος.....	38
Οι προοπτικές των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων στον 21ο Αιώνα	39
Συμπεράσματα - Προτάσεις.....	44
Επίλογος.....	50

Περίληψη

Τι είναι οργανωσιακή κουλτούρα; Είναι το σύνολο των βασικών παραδοχών και αξιών, που διαμορφώνουν κοινές αντιλήψεις και τρόπους για να εκφραστούν, να επιβεβαιωθούν και να κοινοποιηθούν στα μέλη ενός οργανισμού. Είναι αυτή που διαμορφώνει τη συμπεριφορά, τα κίνητρα, τις φιλοσοφίες, τις προσδοκίες και τις φιλοδοξίες των μελών αυτών. Η εργασία αυτή προσδοκά να μελετήσει και να αναλύσει την εξέλιξη στη δομή και την οργανωσιακή κουλτούρα του Γαλλικού Στρατού κατά την περίοδο από το 19ο αιώνα και έως τις μέρες μας. Ο οργανισμός αυτός με τα στέρεα θεμέλια, την μεγάλη ιστορική παράδοση και τις υψηλές αξίες, διήλθε μια περίοδο έντονων ανακατατάξεων στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια σκηνή. Μέσα σε αυτό το ταραγμένο περιβάλλον, ο Γαλλικός Στρατός αναγκάστηκε να παλέψει και να μετεξελιχθεί προκειμένου να είναι το αποτελεσματικό εργαλείο της γαλλικής στρατηγικής. Η πορεία του μετασχηματισμού του δεν ήταν εύκολη. Μέσα από την ταπεινωτική ήττα του γαλλο-πρωσικού πολέμου του 1870, μέσα από τις εκατόμβες των νεκρών στα χαρακώματα Μεγάλου Πολέμου, μέσα από την πικρία της ήττας του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ο Γαλλικός Στρατός, εκφράζοντας το συναίσθημα του γαλλικού έθνους, κατάφερε να σταθεί και να φωνάξει «ποτέ ξανά». Οι ανάγκες της εποχής του Ψυχρού Πολέμου μετέτρεψαν τις γαλλικές ένοπλες δυνάμεις σε μια ισχυρή πυρηνική ευρωπαϊκή δύναμη, που θα μπορούσε να ενεργήσει και αυτόνομα αλλά και σε συνεργασία με άλλες δυνάμεις για την προάσπιση του εθνικού εδάφους. Ο Πόλεμος του Κόλπου επέφερε ακόμη περισσότερες βελτιώσεις στην ικανότητα του στρατού να επιχειρεί σε μακρινά θέατρα επιχειρήσεων υπό συμμαχική διοίκηση. Τέλος, στην αυγή του 21ου αιώνα οι τρομοκρατικές επιθέσεις στην καρδιά της χώρας δημιούργησαν και πάλι την ανάγκη εύρεσης ισορροπίας μεταξύ της ασφάλειας του έθνους και των διεθνών υποχρεώσεων της χώρας. Όμως, παρά τις όποιες αλλαγές ο Γαλλικός Στρατός ήταν και παραμένει μια αξιόπιστη, ευπροσάρμοστη και αποτελεσματική δύναμη, ικανή να υπερασπίσει τα συμφέροντα της Γαλλίας σε οποιοδήποτε μέρος της υφηλίου.

Λέξεις - κλειδιά: Γαλλικός στρατός, δομή, οργάνωση, οργανωσιακή κουλτούρα, μετασχηματισμός.

«The Transformation Process of the structure and organizational culture of the French Armed Forces from the 19th to the 21st century. Lessons and remarks»

Konstantinos Panagiotidis

Abstract

What is the organizational culture? It is the set of basic assumptions and values, which form common understandings and ways to express, confirm and communicate to the members of an organization. It is what shapes the behavior, motivations, philosophies, expectations and aspirations of those members. This thesis aims to study and analyze the development in terms of structure and organizational culture of the French Army during the period from the 19th century to the present day. This organization, with its solid foundations, long historical tradition and high values, went through a period of intense reorganization on the European and world stage. Within this turbulent environment, the French Army was forced to struggle and evolve in order to be an effective tool of French strategy. The path of its transformation was not easy. Through the humiliating defeat of the Franco-Prussian war in 1870, through the hundreds of dead in the trenches of the Great War, to the bitterness of the defeat of the Second World War, the French Army, expressing the sentiment of the French nation, managed to stand and to shout "never again". The needs of the Cold War era transformed the French armed forces into a powerful nuclear European power, able to act both autonomously and in cooperation with other forces to defend the national territory. The Gulf War brought about even more improvements in the military's ability to operate in distant theaters of operations under Allied command. Finally, at the dawn of the 21st century, terrorist attacks in the heart of the country once again created the need to find a balance between the nation's security and the country's international obligations. But despite any changes the French Army was and remains a reliable, versatile and effective force, capable of defending France's interests in any part of the world.

Keywords: French army, structure, organization, organizational culture, transformation.

Εισαγωγή

Τα χαρακτηριστικά που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά, τα κίνητρα, τις φιλοσοφίες, τις προσδοκίες και τις φιλοδοξίες του προσωπικού ενός οργανισμού αποτελεί την οργανωσιακή του κουλτούρα. Με άλλα λόγια, η οργανωσιακή κουλτούρα καθορίζει το τι, το πώς και το γιατί γίνονται κάποια πράγματα με ένα συγκεκριμένο τρόπο. Η οργανωσιακή κουλτούρα αποτελεί το σύνολο των βασικών παραδοχών και αξιών, που διαμορφώνουν τις κοινές αντιλήψεις και τους τρόπους με τους οποίους αυτές οι έννοιες εκφράζονται, επιβεβαιώνονται και κοινοποιούνται στα μέλη του οργανισμού (Kier 1995). Έτσι λοιπόν, η κατανόηση των στρατιωτικών επιλογών μιας χώρας απαιτεί την κατανόηση της οργανωσιακής κουλτούρας του στρατού της κατά την υπό εξέταση χρονική περίοδο, η οποία είναι ένα ιδιαίτερα ισχυρό χαρακτηριστικό του, με δεδομένο ότι λίγοι οργανισμοί αφιερώνουν τόσους πολλούς πόρους για την ένταξη και την αφομοίωση των μελών τους στις οργανωσιακές τους δομές. Στην παρούσα εργασία θα επιχειρηθεί η μελέτη και η ανάλυση της οργανωσιακής κουλτούρας του Γαλλικού Στρατού κατά του 5 δύο προηγούμενους αιώνες.

Μελετώντας τη στρατηγική της Γαλλίας στους δύο προηγούμενους αιώνες, διαπιστώνεται ότι ο Γαλλικός Στρατός υπήρξε κατά βάση εκστρατευτικός. Οι εκτεταμένες αποικιακές κτήσεις της Γαλλίας, η κυριαρχία της στην ηπειρωτική Ευρώπη όταν βρισκόταν στο απόγειο της «Μεγάλης Αυτοκρατορίας» του Ναπολέοντα και η συνεχιζόμενη παρουσία της, μέχρι τις μέρες μας, στο παγκόσμιο πολιτικό γίνεσθαι, είναι η απόδειξη αυτού του γεγονότος. Οι σημαντική συμμετοχή των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων σε σύγχρονα θερμά σημεία του πλανήτη, φανερώνουν ένα διαμορφωμένο «ήθος», που έχει σχέση με την ετοιμότητα αυτών των δυνάμεων να ενεργήσουν σε οποιοδήποτε σημείο με πολύ μικρό χρόνο αντίδρασης. Το ήθος αυτό ενισχύεται από τις πρόσφατες αλλαγές σε οργανωτικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο εξοπλισμού και υποστήριξης, το οποίο είναι προσανατολισμένο στη λογική της ταχείας ανάπτυξης και επιβιωσιμότητας των μέσων μιας εκστρατευτικής δύναμης.

Ένας άλλος παράγοντας που φαίνεται ότι επηρέασε καταλυτικά την κουλτούρα αυτή είναι οι ταπεινωτικές ήττες που υπέστη σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους και οι οποίες σφυρηλάτησαν μια νοοτροπία συνεχούς αναζήτησης της αποτελεσματικότητας. Η αγωνιώδης κραυγή του γαλλικού έθνους «ποτέ ξανά», που αναδύθηκε από τις

καταστροφές και την ταπείνωση του γαλλο-πρωσικού πολέμου του 1870, τις εκατόμβες νεκρών του Μεγάλου Πολέμου και την απώλεια εθνικού εδάφους κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, υπαγορεύει την ανάγκη ο Γαλλικός Στρατός να μη βρεθεί πάλι ανεπαρκής όταν διακυβεύεται η κυριαρχία ή ακόμα και το κύρος του έθνους. Ως εκ τούτου, μελετώντας προσεκτικά και νηφάλια τις προηγούμενες ατυχίες και καταστροφές και μαθαίνοντας από αυτές ο Γαλλικός Στρατός επιδιώκει μια ποιοτική ανωτερότητα, η οποία θα του προσφέρει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα έναντι των οποιονδήποτε πιθανών του αντιπάλων.

Πέρα από αυτά, ο Γαλλικός Στρατός δίνει μεγάλη βαρύτητα στην ηγεσία του. Μέσα από την ανάλυση των συγκρούσεων, είτε νικηφόρων είτε ατυχών, έχει αναδειχθεί η ανάγκη ύπαρξης αποτελεσματικής ηγεσίας. Αυτό το επίπεδο αυτογνωσίας έχει προικοδοτήσει το Γαλλικό Στρατό, για περισσότερο από έναν αιώνα, με μια τολμηρή, συνεκτική και υπεύθυνη ηγεσία, σε όλα τα επίπεδα, αλλά ιδιαίτερα στο επίπεδο της «μαχητικής» του ικανότητάς. Επιπλέον, μαζί με την ηγεσία και στενά συνδεδεμένη με αυτή, είναι η έμφαση που δίνει ο Γαλλικός Στρατός στη ρεαλιστική εκπαίδευση, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο. Η επιδίωξη της ρεαλιστικής εκπαίδευσης με απαιτητικά σενάρια συνδυασμένων όπλων είναι ακόμη ένας παράγοντας που επιδρά καταλυτικά στην οργανωσιακή κουλτούρα του στρατιωτικού οικοδομήματος. Ξέχωρα όμως από τα παραπάνω, αυτό το χαρακτηριστικό, που κάνει το Γάλλο στρατιώτη να ξεχωρίζει στην πράξη επί του πεδίου της μάχης είναι η ανθεκτικότητά του στις κακουχίες. Αυτό το χαρακτηριστικό θεωρείται κρίσιμο για την πειθαρχία, αλλά και για να μπορεί ένα στρατιωτικό τμήμα να παραμείνει ενωμένο και να επικρατήσει έναντι του αντιπάλου, όταν όλα τα άλλα μέσα έχουν αποτύχει. Η ανάδειξη της ανθεκτικότητας που διαχρονικά έχει επιδείξει ο Γαλλικός Στρατός σε όλα τα πεδία των μαχών από το Βερντέν μέχρι το Σαχέλ, είναι ένα στοιχείο, στο οποίο δίνει ιδιαίτερη σημασία η στρατιωτική ηγεσία, μέσα από τη σφυρηλάτηση «μαχητικού ήθους». Τέλος, βασισμένος στις εμπειρίες του, ενθαρρύνει την αυτογνωσία, την αποφασιστική ηγεσία, την υπολογισμένη ανάληψη κινδύνων, τη θέληση για εύρεση λύσεων και τη μηδενική ανοχή στις δικαιολογίες. Με λίγα λόγια, η οργανωσιακή κουλτούρα του Γαλλικού στρατού προτάσσεται ως ο σημαντικότερος παράγοντας όχι μόνο για την αποτελεσματικότητα αλλά και τις διαδικασίες που εμπλέκονται στη στρατιωτική καινοτομία, επιδιώκοντας να έχει μια ρεαλιστική

προσέγγιση κατά την εκπλήρωση των θεμελιωδών λειτουργιών του, αυτή της μάχης και αυτή της προετοιμασίας για μάχη.

Σκοπός

Ο σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη των αλλαγών στη δομή, την οργάνωση, τον εξοπλισμό και το δόγμα πολέμου των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων κατά τους δύο τελευταίους αιώνες, καθώς και η πορεία της μετεξέλιξής τους, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της σύγχρονης εποχής. Η μελέτη αυτή ευελπιστεί να παράγει χρήσιμα συμπεράσματα και προτάσεις για τους άξονες, στους οποίους μπορεί να κινηθεί και η μετεξέλιξη των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, μέσα από το πρίσμα των σύγχρονων προκλήσεων αλλά και των μελλοντικών απειλών.

Η ανάλυση θα χωριστεί σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος θα μελετηθεί η οργάνωση και οι αλλαγές του Γαλλικού Στρατού από μια αποικιοκρατική δύναμη, σε μια δύναμη ικανή να εξασφαλίσει την κυριαρχία της Γαλλικής Δημοκρατίας έναντι της απειλής των Κεντρικών Αυτοκρατοριών και κυρίως της Γερμανίας κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Επιπλέον, θα αναφερθούν τα διδάγματα που αντλήθηκαν αλλά και οι αλλαγές που συντελέστηκαν κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου. Στο δεύτερο μέρος της ανάλυσης θα εξεταστεί η μετεξέλιξη της δομής των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων, για την αντιμετώπιση των προκλήσεων εν μέσω ενός ψυχροπολεμικού περιβάλλοντος. Στη συνέχεια θα μελετηθεί η επίδραση που είχε η πτώση της ΕΣΣΔ και η αλλαγή των ισορροπιών σε παγκόσμια κλίμακα, στη Στρατιωτική Στρατηγική της Γαλλίας. Τέλος, θα επιχειρηθεί μια προσέγγιση των επιπτώσεων του φαινομένου της παγκόσμιας τρομοκρατίας στην οργάνωση, τον εξοπλισμό αλλά και τις προτεραιότητες που θέτει η ηγεσία του Γαλλικού Στρατού για τον μετασχηματισμό του κατά τον 21ο αιώνα.

Ανάλυση

Οι Γαλλικές Ένοπλες Δυνάμεις Κατά τη Διάρκεια του 19ου Αιώνα

Ο Γαλλικός στρατός είχε μακρά στρατιωτική παράδοση, η οποία συνεχίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα. Την περίοδο από την ανακήρυξη της Πρώτης Αυτοκρατορίας υπό τη στρατιωτική ιδιοφυία του Ναπολέοντα Ι, ο Γαλλικός Στρατός έφτασε στο απόγειο της ισχύος του. Η στρατιωτική διαίρεση της χώρας σε «Μεραρχίες», οι οποίες ήταν υπεύθυνες για τη στρατολόγηση των Γάλλων, καθώς και το σύστημα της καθολικής στράτευσης «Levee en Masse», το οποίο ήταν κληροδότημα της Γαλλικής Επανάστασης, έδωσε τη δυνατότητα στη Γαλλία να παρατάξει κατά τη

διάρκεια των Ναπολεόντειων πολέμων μια δύναμη περίπου 2.300.000 στρατιωτών. Αλλά η αποτελεσματικότητα της στρατιωτικής οργάνωσης της χώρας δεν μετριόταν μόνο σε απόλυτους αριθμούς. Η ανάπτυξη της στρατιωτικής κουλτούρας με ιδανικά όπως η στρατιωτική τιμή, ο πατριωτισμός και το πνεύμα Μονάδας (*esprit de corps*), η έμφαση στην εκπαίδευση, η οργανωτικές καινοτομίες και ο εξοπλισμός έπαιξαν επίσης σπουδαίο ρόλο σε αυτή (Hughes 2012).

Ο στρατός της περιόδου ήταν οργανωμένος σε Συντάγματα Πεζικού, που διακρίνονταν σε Πεζικό «Γραμμής» και Ελαφρύ Πεζικό. Η δύναμη του Πεζικού «Γραμμής» ανέρχονταν σε 130 Συντάγματα, τα οποία αποτελούνταν από τέσσερα Τάγματα των 840 ανδρών. Ο κυριότερος τύπος πεζών στρατιωτών ήταν οι λεγόμενοι *Fusiliers*, οπλισμένοι με μουσκέτο και εκπαιδευμένοι να μάχονται σε κλειστούς σχηματισμούς. Πολλά Τάγματα διέθεταν Λόχους *Grenadiers*, βετεράνους στρατιώτες οι οποίοι χρησιμοποιούνταν ως ειδικά τμήματα για επίθεση εναντίον εχθρικών θέσεων. Τέλος, υπήρχαν και Λόχοι *Voltigeurs*, ελαφρών, ευέλικτων τμημάτων που χρησιμοποιούνταν για αναγνωρίσεις και λήψη επαφής με τον αντίπαλο. Το Ελαφρύ Πεζικό ήταν καλύτερα εκπαιδευμένο. Απαρτίζονταν από *Chasseurs*, οπλισμένους με μουσκέτα, *Carabiniers-a-pied*, που ήταν ουσιαστικά ελαφροί γρεναδιέροι και ελαφρούς ανιχνευτές (*Voltigeurs*). Το Ελαφρύ Πεζικό συγκροτούσε 30 Συντάγματα. Το Πεζικό του Ναπολέοντα θεωρούνταν από τα πιο αποτελεσματικά της περιόδου.

Το Ιππικό αποτελούσε το 15 έως 20% του συνόλου του γαλλικού στρατού. Διακρίνονταν σε Βαρύ Ιππικό, το οποίο ήταν βαρύτερα οπλισμένο και θωρακισμένο και Ελαφρύ Ιππικό. Το Βαρύ Ιππικό χρησιμοποιούνταν για κρούση, ενώ το Ελαφρύ για αναγνωρίσεις και για καταδίωξη του υποχωρούντος εχθρού. Το ιππικό ήταν και αυτό οργανωμένο σε Συντάγματα. Κάθε Σύνταγμα Ιππικού αποτελούνταν από περίπου 1.200 έφιππους άντρες. Υπήρχαν τρεις διαφορετικοί τύποι Βαρέος Ιππικού, οι *Carabiniers-à-Cheval*, οι οποίοι ήταν οπλισμένοι με κοντές καραμπίνες, οι *Cuirassiers*, που ήταν οπλισμένοι με σπάθα, θώρακα και κράνος και οι *Dragoons* οπλισμένοι με σπάθα και μουσκέτο. Ο κυριότερος τύπος Ελαφρού Ιππικού ήταν οι *Chasseurs-à-Cheval*, γρήγορο και ελαφρύ ιππικό οπλισμένο με σπάθα, που χρησιμοποιούνταν κυρίως για ανίχνευση. Οι *Hussars* ήταν παρόμοιος τύπος ελαφρών ιπέων, αλλά είχαν πιο επιβλητικές στολές και τη φήμη της γενναιότητας που έφτανε στα όρια της απερισκεψίας.

Το ισχυρό σημείο του γαλλικού στρατού των αρχών του 19^{ου} αιώνα ήταν το Πυροβολικό του, το οποίο ήταν από τα πιο αποτελεσματικά στον κόσμο. Το Πυροβολικό του Ναπολέοντα είχε ανώτερη εκπαίδευση και ήταν εφοδιασμένο με αξιόπιστα, ελαφρύτερα και ευκολότερα στο χειρισμό πυροβόλα. Υπήρχαν δύο τύποι Πυροβολικού. Το Artillerie à pied ή πεζοκίνητο πυροβολικό¹ και το Artillerie à cheval ή ιππήλατο πυροβολικό. Το πεζοκίνητο Πυροβολικό ήταν οργανωμένο σε Πυροβολαρχίες των οκτώ πυροβόλων. Το ιππήλατο Πυροβολικό από την άλλη, χρησιμοποιούσε παρόμοια πυροβόλα και χρησιμοποιούνταν για την υποστήριξη του Ιππικού. Για το λόγο αυτό οι πυροβολητές επιβιβάζονταν πάνω στα άλογα ή στον φορέα του πυροβόλου και κινούνταν ταχύτερα. Τέλος, εκτός από τα τυπικά για όλους τους στρατούς της εποχής Όπλα, ο γαλλικός στρατός διέθετε επίσης και ένα επίλεκτο σώμα, την Αυτοκρατορική Φρουρά. Οι μονάδες της Αυτοκρατορικής Φρουράς απαρτιζόνταν από έμπειρους βετεράνους, που συμμετείχαν σε εκστρατείες υπό τη διοίκηση του Ναπολέοντα και στους οποίους μπορούσε κανείς να βασιστεί σε οποιοσδήποτε συνθήκες.

Η κυριότερη οργανωτική καινοτομία του Ναπολέοντα ήταν η διαίρεση του στρατεύματος σε μικρότερες Μονάδες, που περιλάμβαναν πεζικό, ιππικό και πυροβολικό και που ήταν σε θέση να πολεμήσουν ανεξάρτητα ή ως μέρος μιας μεγαλύτερης δύναμης. Ως βασική Μονάδα χαρακτηρίστηκε η Ταξιαρχία, η οποία αποτελούνταν από δύο συντάγματα πεζικού ή ιππικού με την υποστήριξη τριών ή τεσσάρων πυροβολαρχιών. Δύο ή τρεις Ταξιαρχίες συγκροτούσαν μια Μεραρχία, με διοικητή το Μέραρχο (General de Division), που ήταν ικανή να πολεμήσει ανεξάρτητα. Αργότερα, περισσότερες Μεραρχίες συνενώθηκαν για να σχηματίσουν Σώματα Στρατού (Corps d'Armée) με δύναμη 20.000–50.000 άνδρες. Τα Σώματα Στρατού ήταν εντελώς αυτόνομα, και συμπεριλάμβαναν υπηρεσίες διοικητικής και ιατρικής υποστήριξης (Hughes 2012). Ο Ναπολέων οργάνωσε επίσης ένα αποτελεσματικό σύστημα διοίκησης και ελέγχου για να μπορεί να βρίσκεται σε επαφή με όλα τα Σώματα Στρατού (Durham 2009).

¹ Παρά το όνομά τους, τα πυροβόλα του πεζοκίνητου πυροβολικού σέρνονταν από άλογα. Όμως, κατά την κίνηση οι πυροβολητές βάδιζαν παράλληλα, και έτσι αυτές οι μονάδες μπορούσαν να κινηθούν με την ταχύτητα του πεζού στρατιώτη.

Μετά την πτώση του Ναπολέοντα Ι, με την παλινόρθωση των Βουρβόνων, το μαζικό σύστημα στράτευσης αντικαταστάθηκε από ένα μικρότερο και πιο επαγγελματικό μοντέλο στρατού (Forest 1964). Μετά το Βατερλώ το γαλλικό έθνος απλά ήταν πολύ εξουθενωμένο για να στηρίξει την ιδέα ενός μεγάλου μόνιμου στρατού. Οι Βουρβόνοι στήριζαν τη δημοτικότητα τους στην κατάργηση της υποχρεωτικής στράτευσης. Θεωρήθηκε, εσφαλμένα, ότι ένας επαγγελματικός στρατός θα ήταν πολύ πιο αποτελεσματικός σε μια μελλοντική πολεμική αναμέτρηση από έναν μεγάλο στρατό βασισμένο σε χωρικούς. Η αντίληψη αυτή κυριάρχησε στη στρατιωτική σκέψη έως το 1870. Εισήχθη λοιπόν ένα σύστημα επιλογής με κλήρο για αυτούς που θα υπηρετούσαν στο στρατό για επτά χρόνια. Ωστόσο, ο νόμος του 1832, που θεσπίστηκε για να αποκατασταθεί μερικώς η ισχύς του γαλλικού στρατού, αναγνώριζε το δικαίωμα της αντικατάστασης όπου ο καθένας που μπορούσε να προσλάβει έναν αντικαταστάτη για να υπηρετήσει στη θέση του, μπορούσε να αποφύγει τη στράτευση και στην ειρήνη και στον πόλεμο (Konacs 1949).

Κατά την περίοδο της Δεύτερης Αυτοκρατορίας, ο γαλλικός στρατός λειτούργησε ουσιαστικά με τη δομή που είχε δημιουργηθεί μετά την αποκατάσταση της μοναρχίας τον Ιούλιο του 1830. Η διαίρεση της γαλλικής επικράτειας σε στρατιωτικούς τομείς (Divisions) παρέμεινε. Οι στρατιωτικοί διοικητές είχαν εξουσία πάνω στα στρατεύματα που βρίσκονταν στην περιοχή τους. Παρόλα αυτά, η εκπαίδευση καθώς και οι ασκήσεις των στρατευμάτων ήταν ελλιπείς. Οι αξιωματικοί δεν προέρχονταν πλέον από το σώμα των μονάδων που διοικούσαν αλλά ήταν κατά κύριο λόγο γόνοι οικογενειών της παλαιάς φεουδαρχικής αριστοκρατίας. Το 1859, ο Αυτοκράτορας Ναπολέον ΙΙΙ για να βελτιώσει την κατάσταση, οργάνωσε το στρατό σε Σώματα Στρατού. Παρόλα αυτά, η κατάσταση δεν άλλαξε. Ο γαλλικός στρατός εξακολουθούσε να είναι ένα άθροισμα συνταγμάτων, ουσιαστικά μια σκιά του ένδοξου παρελθόντος του. Δεν υπήρχαν ανώτεροι αξιωματικοί κατάλληλα εκπαιδευμένοι και καταρτισμένοι για το ρόλο ενός σύγχρονου ανώτερου αξιωματικού. Ως εκ τούτου η εκπαίδευση των μεγάλων μονάδων ήταν ελλιπής. Όσον αφορά στην επιμελητεία, οι οργανωσιακές δυσλειτουργίες του Σώματος Ανεφοδιασμού έγιναν φανερές από τις δυσκολίες που αντιμετώπισε κατά τον πόλεμο της Κριμαίας αλλά και τη βραδύτητα των επιχειρήσεων στην Ιταλία.

Στον τομέα της εκπαίδευσης των μεγάλων μονάδων, δεν υπήρχαν πεδία ασκήσεων που θα μπορούσαν να διεξαχθούν ασκήσεις ελιγμών με τμήματα

μεγαλύτερα των δέκα χιλιάδων ανδρών. Η δημιουργία ενός πεδίου ασκήσεων το 1856 δεν βοήθησε ουσιαστικά μιας και οι ελιγμοί περιορίστηκαν μόνο σε τυποποιημένες ασκήσεις που δεν δίδασκαν τίποτα στους υψηλόβαθμους αξιωματικούς και τα επιτελεία. Το 1868 θεσμοθετήθηκε η καθολική στράτευση. Αυτή η οργανωτική αλλαγή δημιούργησε ουσιαστικά τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία ενός στρατού αποτελούμενο από επαγγελματίες, λόγω του μεγάλου χρόνου υπηρεσίας που θα υπηρετούσαν οι άνδρες. Ωστόσο, η εμπειρία του στρατιώτη δε σημαίνει απαραίτητα και ικανότητα. Παρόλα αυτά, είτε κληρωτοί, είτε εθελοντές, είτε αντικαταστάτες, οι στρατιώτες είχαν ένα πολύ ισχυρό πνεύμα ενότητας της μονάδας που υπηρετούσαν. Με την ηγεσία και την καθοδήγηση ικανών αξιωματικών που γνώριζαν τη δουλειά τους θα μπορούσαν να εκτελέσουν νικηφόρες επιθετικές ή αμυντικές επιχειρήσεις.

Στον τομέα της οργάνωσης του στρατού για μάχη, το 1840 υπήρχαν 24 συντάγματα ελαφρού πεζικού και 10 τάγματα πεζών κυνηγών (*chasseurs a pied*). Κάθε τάγμα κυνηγών αποτελούνταν από 8 λόχους. Το 1841 ο αριθμός των συνταγμάτων πεζικού γραμμής αυξήθηκε σε 75, το καθένα από τρία τάγματα. Τον Οκτώβριο του 1854, τα συντάγματα ελαφρού πεζικού διαλύθηκαν και μετατράπηκαν σε πεζικό γραμμής. Τη δεκαετία του 1850 ο γαλλικός στρατός ενεπλάκη σε δύο πολέμους, τον Κριμαϊκό πόλεμο (1853-1856) και τον Γαλλο-αυστριακό πόλεμο (1859). Αρκετές γαλλικές μεραρχίες συμμετείχαν στην αποστολή στην Κριμαία. Την εποχή αυτή, ο στρατός της Δεύτερης Αυτοκρατορίας μπορεί να ήταν εθελοντικός, αλλά όπως αναφέρθηκε παραπάνω, ήταν ο πιο ικανός στρατός στην Ευρώπη. Στο Γαλλο-αυστριακό πόλεμο του 1859 στη βόρεια Ιταλία, συμμετείχε ο μισός στρατός της Γαλλίας. Οι γαλλικές δυνάμεις εισβολής με επικεφαλής τον ίδιο τον αυτοκράτορα Ναπολέοντα Γ', συγκροτημένος σε πέντε Σώματα Στρατού, αριθμούσε 170-175.000 άνδρες και 312 πυροβόλα.

Η νίκη της Πρωσίας επί της Αυστρίας, που θεωρούνταν η δεύτερη μεγαλύτερη δύναμη μετά τη Γαλλία, τάραξε τη χώρα και την έβγαλε από την αυτάρεσκη αποχώνωση των προηγούμενων δεκαετιών. Η αυστριακή ήττα στη Sadowa, 1866 ανέτρεψε εντελώς την ευρωπαϊκή ισορροπία και ανέδειξε μια νέα ανερχόμενη δύναμη που απειλούσε την ασφάλεια της Γαλλίας. Ο Ναπολέον βρέθηκε στο δίλημμα να αυξήσει τη θητεία ή να διατηρήσει τη δημοτικότητά του. Κάποιες προσπάθειες προετοιμασίας ήταν πολύ διστακτικές ή έγιναν πολύ αργά για να αντιστρέψουν την δημιουργηθείσα κατάσταση. Έτσι, κατά τις παραμονές του Γαλλο-πρωσικού πολέμου,

ο γαλλικός στρατός απαρτιζόταν από περίπου 450.000 τακτικούς στρατιώτες, πολλοί από τους οποίους βετεράνοι προηγούμενων εκστρατειών, ενώ σε πλήρη κινητοποίηση μπορούσε να αυξηθεί σε 600.000 άνδρες. Οργανωτικά αυτή η δύναμη αποτελούνταν από τη Βασιλική Φρουρά, με δύο Μεραρχίες πεζικού και μία ιππικού, τη Στρατιά της Αφρικής, με 9 Τάγματα Ζουάβων², 9 τάγματα Αλγερινών και 4 Συνταγμάτων αφρικανικού ιππικού. Η Γαλλική Στρατιά αποτελούνταν από 300 Τάγματα πεζικού γραμμής, 20 Τάγματα κυνηγών, 10 Συντάγματα βαρέος ιππικού, 20 Συντάγματα Δραγώνων³ και λογχοφόρων ιππέων, 20 Συντάγματα κυνηγών και Ουσσάρων ιππέων και 19 Συντάγματα πυροβολικού.

Μετά την ταπεινωτική του ήττα στο Γαλλο-πρωσικό πόλεμο και ήδη από το 1871, ο διάσημος «επαγγελματικός» γαλλικός στρατός βρέθηκε στο επίκεντρο μιας πολιτικής αντιπαράθεσης. Η αποτυχία εναντίον ενός στρατού στρατευσίμων ανέδειξε την αδυναμία της Δεύτερης Αυτοκρατορίας να αποτρέψει την εισβολή. Η φοβερή εμπειρία της εισβολής είχε καταλυτική επίδραση στη γαλλική αυτοεκτίμηση και είχε ως αποτέλεσμα να αναπτυχθεί ένα οξύ αίσθημα τρωτότητας για τη χώρα. Αυτό είχε σαν συνέπεια να ενισχυθεί το αίσθημα του καθήκοντος για την άμυνας της πατρίδας και να αναδειχθεί ως ο μόνος δρόμος λύτρωσης για το έθνος. Κατά τις αλλαγές που δρομολογήθηκαν μετά το 1870, υιοθετήθηκε η επιλογή του να αντιγραφεί το Πρωσικό μοντέλο στρατολόγησης, καθώς και το σύστημα οργάνωσης των στρατιωτικών μονάδων του, επειδή αποδείχθηκε ότι ήταν το μόνο που έδινε τη δυνατότητα διαχείρισης τόσο μεγάλου αριθμού ενεργών και εφεδρικών στρατευμάτων κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων. Άλλωστε, υποχρεωτική στράτευση των πολιτών ήταν μέσα στην κουλτούρα των Γάλλων και αποτελούσε μια αναβίωση των γαλλικών παραδόσεων του *levee en masse*. Έτσι, ήταν η καταστροφή του 1870-71 που οδήγησε αναπόφευκτα στη στρατολόγηση ενός αυξανόμενου μέρους του πληθυσμού με σκοπό να αντιμετωπιστεί η άνοδος της γερμανικής ισχύος.

Ο Γαλλικός Στρατός κατά τις παραμονές του Μεγάλου Πολέμου

² Οι Ζουάβοι ήταν κάτοικοι μιας ορεινής περιοχής μεταξύ Αλγερίας και Τύνιδας. Το αδάμαστο πνεύμα τους εντυπωσίασε τους Γάλλους οι οποίοι, μετά την κατάκτηση της περιοχής, αποφάσισαν να τους εντάξουν στο στρατό. Θεωρούνταν επίλεκτες Μονάδες και διακρίθηκαν σε πολλές εκστρατείες.

³ Οι Δραγώνοι ήταν στρατιωτικά τμήματα πεζικού τα οποία χρησιμοποιούσαν άλογα όχι για μάχη αλλά για τη μεταφορά τους. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι ήταν οι πρόδρομοι του σημερινού μηχανοκίνητου πεζικού.

Οι γερμανικές νίκες των ετών 1866 και 1870 είχαν ανοίξει ένα νέο κεφάλαιο στη στρατιωτική και πολιτική ιστορία της Ευρώπης. Οι παράγοντες στους οποίους οφείλονταν οι γερμανικοί θρίαμβοι ήταν η δυνατότητα της Γερμανίας να αναπτύξει επί του πεδίου δυνάμεις πολύ μεγαλύτερες από ότι οι αντίπαλοί της και η εξέλιξη των μακρύκαννων βαρέων πυροβόλων (Howard 2002). Η ανάπτυξη των σιδηροδρόμων και του τηλέγραφου, ήταν επίσης δυο καινοτομίες που καθιστούσαν δυνατή την ταχύτατη μετακίνηση στα θέατρα του πολέμου, ενός τεράστιου αριθμού στρατιωτών. Επιπλέον η θέσπιση της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας ακόμη και σε καιρό ειρήνης, εξασφάλιζε όχι μόνο τη διαθεσιμότητα αμέτρητων ανδρών, αλλά και το ότι αυτοί ήταν εκπαιδευμένοι και μπορούσαν να κινητοποιηθούν ανά πάσα στιγμή. Η ανάπτυξη όμως τέτοιων στρατών απαιτούσε τεράστια επιτελική οργάνωση και ένα σύστημα διοίκησης και μεταβίβασης εντολών που θα βασιζόταν στην ικανότητα και την πρωτοβουλία των μέσων και χαμηλόβαθμων αξιωματικών.

Ήδη από τις αρχές του 20ου αιώνα τα μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη είχαν μπει σε μια ανταγωνιστική διαδικασία εκσυγχρονισμού των ενόπλων δυνάμεών τους. Τα μαθήματα των τελευταίων συγκρούσεων μελετήθηκαν συστηματικά. Τα πεδινά πυροβόλα απέκτησαν βεληνεκές 5 μιλίων και ταχυβολία 20 βολών το λεπτό. Το βαρύ πυροβολικό ήταν σε θέση να εκτελέσει σκοπευμένα πυρά σε στόχους σε απόσταση έως είκοσι πέντε μιλίων. Έτσι οι στρατοί μπορούσαν να δεχτούν πυρά πολύ πριν αντικρίσουν καν τον αντίπαλό τους. Τα μυδραλιοβόλα είχαν επίσης αποδείξει την αξία τους ιδιαίτερα κατά την άμυνα. Αυτή την περίοδο είχαμε και την εισαγωγή του αεροπλάνου και του αυτοκινήτου - αν και το ένα άρχισε να χρησιμοποιείται ως μέσο για την αναγνώριση εδάφους, ενώ το άλλο εξυπηρετούσε μόνο στη μεταφορά ανωτάτων αξιωματικών. Τέλος αναγνωρίστηκε γενικά η σπουδαιότητα των συσκευών ασύρματης επικοινωνίας, ιδιαίτερα στις ναυτικές επιχειρήσεις, επειδή στην ξηρά ήταν δύσκολο λόγω του όγκου τους να χρησιμοποιηθούν.

Φυσικά οι εξελίξεις αυτές δεν άφησαν ανεπηρέαστη τη Γαλλία. Η καταστροφική ήττα στον πόλεμο του 1870 άφησε στην γαλλική κοινωνία βαθιά σημάδια. Στο στρατιωτικό τομέα η ήττα αυτή επηρέασε την κουλτούρα του, επιβάλλοντας μια καθαρά αμυντική στρατιωτική στρατηγική απέναντι στη Γερμανία για πολλά χρόνια. Αυτό οφειλόταν όχι μόνο στις πολεμικές αποζημιώσεις και στην απώλεια της Αλσατίας-Λωρραίνης, αλλά και στις βαθιές επιπτώσεις του πολέμου στον στρατό, ως θεσμό. Οι ταπεινωτικές ήττες στο Μετς και στο Σεντάν είχαν συντρίψει το

πνεύμα του στρατού και επηρέασαν αρνητικά την πίστη και την εμπιστοσύνη του λαού. Ήταν λοιπόν κρίσιμη η προσπάθεια για την αναγέννηση του στρατού κατά τρόπο που να είναι ικανός να υπερασπιστεί την εθνική ανάκαμψη της Γαλλίας, έργο δύσκολο αν λάβουμε υπόψη τη συντριπτική δύναμη της Γερμανίας.

Επομένως, η στρατιωτική σκέψη κατά τα πρώτα χρόνια μετά τον ήττα, είχε αγκιστρωθεί σε στρατηγική παθητικής άμυνας. Για το σκοπό αυτό, το κράτος επένδυσε μεγάλα ποσά προκειμένου να δημιουργήσει ένα περίπλοκο σύστημα οχυρώσεων και φρουριών, για να προστατεύσει τα εκτεθειμένα σύνορά της με τη Γερμανία. Αυτές οι οχυρώσεις συνέδεαν έναν αριθμό οχυρών σε μία αμυντική γραμμή, που είχε σχεδιαστεί αποκλειστικά για να δώσει τον απαραίτητο χρόνο στο στρατό, σε ενδεχόμενη γερμανική εισβολή, να αναπτυχθεί και να προστατεύσει το Παρίσι (Kaempfer 1993). Οι Γάλλοι έδωσαν επίσης προσοχή στην αυξανόμενη φονικότητα των νέων όπλων, θεωρώντας ότι θα έπρεπε να εγκαταλειφθούν οι μαζικοί σχηματισμοί και ότι τα πεζοπόρα τμήματα θα πρέπει να δρουν διάσπαρτα και μετά από προετοιμασία πυροβολικού.

Στη συνέχεια, θα πρέπει να μελετήσουμε την ψυχροσύνθεση του γαλλικού λαού και πως αυτή επηρέασε την κουλτούρα του στρατεύματος κατά την προπαρασκευή του για τη μεγάλη δοκιμασία του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Γεγονός είναι ότι η ήττα του γαλλικού στρατού δεν οφείλονταν στην τεχνολογική ανωτερότητα της Πρωσίας αλλά στην καλύτερη οργάνωση, διοίκηση και τη, ικανότητα να παρατάσσει μεγάλους αριθμούς εφέδρων στο πεδίο της μάχης. Συντετριμμένη από αυτή τη διαπίστωση αλλά και τη φοβερή εμπειρία της εισβολής, η γαλλική αυτοεκτίμηση είχε πληγωθεί βαθιά. Κατά συνέπεια, ως αντίβαρο στην αίσθηση της αδυναμίας, το αίσθημα του καθήκοντος για την εθνική άμυνα αναδείχθηκε ως ο δρόμος της λύτρωσης για το έθνος. Σε αυτό μεγάλο ρόλο έπαιξε και η γαλλική διάνοηση. Γάλλοι φιλόσοφοι όπως ο Henri Bergson άρχισαν να μιλούν για το πνεύμα της γαλλικής κοινωνίας, το *elan vital*⁴, που δεν υποκύπτει σε όρους αριθμητικής ή τεχνολογικής υπεροχής. Έτσι, για το μέσο Γάλλο η προοπτική ενός νέου γαλλο-γερμανικού πολέμου, ήταν ο μόνος δρόμος για να πάρει τη λεγόμενη «Revnache» και να αποκαταστήσει την τρωθείσα τιμή του. Η όλο και

⁴ Όρος που επινοήθηκε από το φιλόσοφο Henri Bergson. Το *elan vital* μεταφράστηκε ως η «ζωτική δύναμη» του γαλλικού έθνους.

αυξανόμενη επιθυμία του γαλλικού λαού για εκδίκηση, ώθησε τη στρατιωτική ηγεσία σε μια επιθετικότερη προσέγγιση του σχεδιασμού τόσο στο στρατηγικό όσο και στο τακτικό επίπεδο.

Στο πεδίο του στρατιωτικού δόγματος των επιχειρήσεων, οι Γάλλοι θεώρησαν ότι αμυντική στάση του Γαλλικού Στρατού κατά τη διάρκεια του πολέμου επέτρεψαν στους Πρώσους να αποκτήσουν «ηθική» υπεροχή, η οποία ήταν ο σημαντικότερος παράγοντας της νίκης της Πρωσίας (Sanders 1987). Αυτό είχε σαν επακόλουθο η παθητική στάση να δαιμονοποιηθεί και ο αρχικός σχεδιασμός της προστασίας της Γαλλίας πίσω από οχυρωμένες αμυντικές γραμμές να απορριφθεί. Πεισμένοι ότι η ήττα τους προήλθε από «την έλλειψη επιθετικού πνεύματος», προσκολλήθηκαν στην επιθετική στρατηγική *Attaque à l'Outrance* (Chrislip 2018). Πολλοί Αξιωματικοί πλέον υποστήριζαν ότι μόνο η επιστροφή στις ναπολεόντειες παραδόσεις των επιδέξιων ελιγμών και της βίαιης επίθεσης στο «αποφασιστικό σημείο» θα μπορούσε να φέρει επιτυχία⁵. Ο κυριότερος εκφραστής αυτού του δόγματος ήταν ο στρατηγός Ferdinand Foch. Πίστευε στη δύναμη της επίθεσης και στο επιθετικό πνεύμα, δηλώνοντας ότι «η επίθεση...μπορεί από μόνη της να δώσει αποτελέσματα». Ωστόσο, δεν αγνοούσε την επανάσταση που είχε επέλθει στον τομέα των οπλικών συστημάτων. Συνεπώς, θεωρούσε ότι η ίδια έμφαση έπρεπε να δοθεί στην προστασία των τμημάτων κατά τις επιχειρήσεις. Τόνιζε την ανάγκη για προσεκτική αναγνώριση, πειθαρχία, εκπαίδευση και προπάντων επαρκή δύναμη πυρός. Δυστυχώς, οι παραινέσεις του Foch δεν έγιναν αποδεκτές από την πλειοψηφία της στρατιωτικής ηγεσίας. Κάποιες προσπάθειες, όπως του στρατηγού Victor Michel, να πείσει τον υπουργό Πολέμου και το ανώτατο στρατιωτικό συμβούλιο, έτσι ώστε να συμπεριληφθεί μια αμυντική στρατηγική στα πολεμικά σχέδια του στρατού, απορρίφθηκαν. Ο Michel παραιτήθηκε και ο αντικαταστάτης του στρατηγός Joseph Joffre, δεν επέλεξε να διαφωνήσει με τους ανώτατο συμβούλιο (Tucker 2013). Κατά τον Liddell Hart αυτή η στάση «βασίστηκε στη συναισθηματική υπόθεση ότι οι Γάλλοι ήταν πιο γενναίοι από τους Γερμανούς». Τα διδάγματα από τις πολεμικές επιχειρήσεις των Βαλκανίων, του Ρώσο-ιαπωνικού πολέμου και αλλού δεν έτυχαν σωστής εκμετάλλευσης. Έτσι, κατά τον Hart, η

⁵ Αυτή ήταν μια σωστή, σύμφωνα με τις αρχές του πολέμου, άλλα μάλλον ετεροχρονισμένη προσέγγιση της τακτικής στο πεδίο της μάχης, αν λάβει κανείς υπόψη του τη φονικότητα των μοντέρνων όπλων της εποχής.

στρατηγική του «ταυρομάχου» αντικαταστάθηκε από τη στρατηγική του «ταύρου»(Sanders 1987).

Η οργάνωση του γαλλικού στρατιωτικού οικοδομήματος, πριν από την έναρξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, βασίστηκε στη στράτευση των πολιτών. Το 1913 η υποχρεωτική στράτευση είχε παραταθεί από δύο σε τρία χρόνια θητείας, που ακολουθούσαν από 14 χρόνια στην κατάσταση του εφέδρου (Beckett, 2013). Προκειμένου ο γαλλικός στρατός να πλησιάσει σε αριθμούς τον αντίστοιχο γερμανικό, δεδομένου ότι ο πληθυσμός της Γαλλίας ήταν κατά πολύ μικρότερος, θα έπρεπε να κληθεί μεγαλύτερο ποσοστό ανδρών, συμπεριλαμβανομένων και των αποικιών. Τελικά, κατά την έναρξη του πολέμου, η Γαλλία μπόρεσε να συγκεντρώσει περίπου 3.680.000 εκπαιδευμένους στρατιώτες, αλλά είχε πολύ λιγότερους εφεδρικούς σχηματισμούς από αυτούς που μπόρεσαν να κινητοποιήσουν οι Γερμανοί (Simkins, Jukes, Hickey and Strachan 2003). Σύμφωνα με το επιχειρησιακό τους δόγμα, οι Γάλλοι θα παρέτασαν πέντε Σώματα Στρατού με στόχο να επιτεθούν εναντίον των Γερμανών. Η οργάνωση των μεγάλων σχηματισμών του γαλλικού στρατού ήταν η παρακάτω(Morris 1914):

- Το Σώμα Στρατού αποτελούνταν από δύο Μεραρχίες Πεζικού, μία ταξιαρχία ιππικού, μία ταξιαρχία ιπήλατου και πεζοκίνητου πυροβολικού, ένα τάγμα μηχανικού, και μία μοίρα σιδηροδρομικών μεταφορών. Το σύνολο του Σώματος Στρατού ανέρχονταν περίπου σε 40.000 άνδρες.
- Η Μεραρχία Πεζικού διέθετε δύο ταξιαρχίες πεζικού, μία επιλαρχία ιππικού και 12 πυροβολαρχίες. Το σύνολό της έφτανε τους 15.000 άνδρες και 48 πυροβόλα (Banks 1975).
- Η Ταξιαρχία είχε δύο συντάγματα των τριών ταγμάτων το καθένα. Το σύνολο της Ταξιαρχίας ήταν 6.000 άνδρες.
- Το Σύνταγμα είχε οργανικά τρία τάγματα των τεσσάρων λόχων το καθένα με ένα σύνολο 3.000 ανδρών.
- Το Τάγμα είχε τέσσερις λόχους των 250 ανδρών ο καθένας. Η δύναμη του κάθε Τάγματος ήταν 1.000 άνδρες.
- Η Μεραρχία Ιππικού διέθετε δύο ή τρεις ταξιαρχίες, μια Ταξιαρχία ιπήλατου πυροβολικού και μια επιλαρχία Κυνηγών δικυκλιστών. Η δύναμή της συνολικά ήταν 3.200-4.800 άνδρες (Banks 1975).

- Η Ταξιαρχία Ιππικού είχε δύο συντάγματα των 8 ιλών, με 2 πυροβολαρχίες πυροβολικού.
- Το Σύνταγμα Ιππικού είχε τέσσερις ίλες των 800 ανδρών.
- Μία Ίλη Ιππικού αποτελούνταν από διακόσιους άνδρες.
- Μια πυροβολαρχία Πυροβολικού διέθετε έξι πυροβόλα.

Η ναυτική δύναμη της δημοκρατίας περιελάμβανε 17 σύγχρονα θωρηκτά, 25 παλαιότερου τύπου, 18 καταδρομικά πρώτης κατηγορίας, 13 καταδρομικά δεύτερης και τρίτης κατηγορίας, 173 τορπιλάκατους, 87 αντιτορπιλικά και 90 υποβρύχια.

Στο επιχειρησιακό πεδίο, σύμφωνα με την πρόθεση του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου στρατηγού Joseph Joffre, το περίφημο Σχέδιο XVII, ο γαλλικός στρατός δεν θα υιοθετούσε αμυντική στάση κατά μήκος των βελγικών συνόρων, αλλά αντ' αυτού θα προχωρούσε με όλες του τις δυνάμεις ενωμένες για να επιτεθεί. Ο πρώτος αντικειμενικός σκοπός ήταν η ανακατάληψη της Αλσατίας-Λωραίνης με τα 1^ο και 2^ο Σώματα Στρατού, ακριβώς όπως το περίμεναν οι Γερμανοί. Βορειότερα επίθεση κατά της Metz με το 3^ο Σώμα Στρατού και τέλος με το 5^ο Σώμα Στρατού εναντίον των βελγικών Αρδεννών και του Λουξεμβούργου. Το 4^ο Σώμα Στρατού θα τηρούνταν ως εφεδρεία. Το σχέδιο απέτυχε να εκτιμήσει το εύρος της κυκλωτικής κίνησης των Γερμανών μέσω του Βελγίου. Ωστόσο, η γαλλική στρατιωτική ηγεσία δε θεώρησε το σχέδιο προβληματικό αλλά την κακή εκτέλεση. Με πείσμα και επιμονή σε ένα λανθασμένο, όπως αποδείχθηκε, δόγμα, οι Γάλλοι συνέχισαν τις προσπάθειές τους να επιτύχουν την offense a outrance⁶, με αποτέλεσμα τρομερές απώλειες και ήττες καθ' όλη τη διάρκεια του 1914-15.

Η ήττα της Γαλλίας το 1871, σε συνδυασμό με την επισφαλή μεταπολεμική της θέση και την επιθυμία για εκδίκηση, οδήγησαν τους στρατιωτικούς της ηγέτες να θεσμοθετήσουν ένα δόγμα που αποδείχθηκε μη ρεαλιστικό και ακατάλληλο για τον σύγχρονο πόλεμο. Χρειάστηκαν πολλές αποτυχημένες επιθετικές προσπάθειες, που είχαν σαν αποτέλεσμα εκατόμβες νεκρών για να πεισθεί η ηγεσία ότι θα έπρεπε να

⁶ Αλλιώς *Attaque à l'outrance* ή επί λέξη «επίθεση σε υπερβολή». Εκφράζει μια στρατιωτική φιλοσοφία του τέλους του 19^{ου} αι. και των αρχών του 20^{ου}, σύμφωνα με την οποία απέναντι στην ισχύ πυρός του αμυνομένου, νικητής θα ήταν αυτός με την ισχυρότερη θέληση, θάρρος και ψυχική δύναμη ώστε να συνεχίζει να πιέζει επιθετικά τον αντίπαλο ακόμα και πέρα από τα όρια.

αλλάξει την προσέγγιση των σύγχρονων επιχειρήσεων και να καταφέρει τελικά να επικρατήσει των αντιπάλων της.

Από το μεσοπόλεμο έως την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Από την ίδρυση της Τρίτης Γαλλικής Δημοκρατίας⁷, ο Γαλλικός Στρατός αποτελούνταν σε μεγάλο βαθμό από στρατεύσιμους οπλίτες. Σε καιρό ειρήνης, οι επαγγελματίες αξιωματικοί ασχολούνταν με την εκπαίδευση των καλουμένων κάθε χρόνο υπό τα όπλα στρατευσίμων. Πριν την έκρηξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο ενεργός στρατός αποτελούνταν από λίγες Μεραρχίες (οι περισσότερες από αυτές τεθωρακισμένες και μηχανοκίνητες) σε πλήρη σύνθεση, κάποιες από τις οποίες στάθμευαν στις γαλλικές αποικίες. Πολλές αποικιακές μονάδες, ιδιαίτερα αυτές της Γαλλικής Βόρειας Αφρικής, συμπεριλήφθηκαν ως μέρος του μητροπολιτικού στρατού κατά την έναρξη του πολέμου. Επιπλέον, οι όποιες αλλαγές επιτελέστηκαν σε επίπεδο οργανωτικό, εξοπλιστικό και δόγματος κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, θα πρέπει να αναλυθούν μέσα από το πρίσμα της ψυχολογίας του λαού της Γαλλίας, ο οποίος είχε ζήσει τη φρίκη των χαρακωμάτων του Μεγάλου Πολέμου.

Ήταν κοινή πεποίθηση όλων ότι η Συνθήκη των Βερσαλλιών δεν θα έφερνε την ειρήνη, αλλά, όπως έλεγε και ο Στρατάρχης Foch «μια ανακωχή για είκοσι χρόνια». Έτσι, για την αντιμετώπιση του επερχόμενου κινδύνου, ο Γαλλικός Στρατός έπρεπε να μάθει από τα διδάγματα του Α' Παγκοσμίου Πολέμου και να προσαρμοστεί στις πιθανές μελλοντικές προκλήσεις ενός νέου πολέμου. Η οργάνωση και το επιχειρησιακό δόγμα του Γαλλικού Στρατού βασίστηκαν στα διδάγματα αυτά. Το σύμβολο αυτής της φιλοσοφίας ήταν αναμφίβολα η κατασκευή της Γραμμής Maginot, της οχυρωμένης ζώνης που κάλυπτε τα γαλλικά σύνορα με τη Γερμανία. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η κατασκευή της γραμμής αυτής ήταν απόρροια των καταστροφικών εμπειριών των χαρακωμάτων, που είχαν τεράστιο αντίκτυπο στην αντίληψη περί πολέμου όχι μόνο στη στρατιωτική ηγεσία, αλλά και στην κοινωνία της Γαλλίας γενικότερα. Όπως σημειώνει ο Τζον Κίγκαν, «η Γαλλία επιδίωξε κυριολεκτικά να προφυλαχθεί από την αγωνία των χαρακωμάτων, δημιουργώντας ένα σύστημα χαρακωμάτων με σκυρόδεμα κατά μήκος των συνόρων της με τη Γερμανία» (Rajevs 2009) . Επηρεασμένος από τα

⁷ Η Τρίτη Γαλλική Δημοκρατία ιδρύθηκε μετά την κατάρρευση της Δεύτερης το 1870 κατά τη διάρκεια του Γαλλο-πρωσικού πολέμου και μέχρι την ήττα της Γαλλίας από τους Γερμανούς το 1940.

καταστροφικά αποτελέσματα της επίθεσης σε ακάλυπτο έδαφος και της φονικότητας των πυρών, ο Γαλλικός Στρατός ετοιμάστηκε να πολεμήσει πίσω από το σκυρόδεμα της γραμμής Maginot. Βέβαια, στη στρατιωτική ιεραρχία υπήρχε η πεποίθηση ότι αυτή η γραμμή από μόνη της δε θα προστάτευε τη χώρα.

Οι Γάλλοι στρατιωτικοί ηγέτες εκτιμούσαν ότι σε περίπτωση πολέμου με τη Γερμανία, η κύρια επίθεση του εχθρού πιθανότατα θα γινόταν μέσω των Κάτω Χωρών, όπως συνέβη το 1914. Έτσι, σε περίπτωση γερμανικής επίθεσης, το επιχειρησιακό σχέδιο προέβλεπε ο γαλλικός στρατός να κινηθεί προς το Βέλγιο. Με την κάλυψη των γαλλο-γερμανικών συνόρων από σταθερές οχυρώσεις, ένα μεγάλο μέρος του Γαλλικού Στρατού θα ήταν ελεύθερο να προχωρήσει ενάντια στους επιτιθέμενους Γερμανούς, για να δώσει την αποφασιστική μάχη σε βελγικό και όχι γαλλικό έδαφος και επιπλέον να προστατεύσει ένα συμμαχικό κράτος.

Όσον αφορά στο τακτικό του δόγμα ο γαλλικός στρατός, έδωσε μεγάλη έμφαση στην άμυνα, στην κυριαρχία στο πεδίο της μάχης από ισχυρές συγκεντρώσεις πυροβολικού και στην προσεκτικά προετοιμασμένη επίθεση με τα άρματα μάχης σε ρόλο άμεσης υποστήριξης του πεζικού. Όταν το γαλλικό κοινοβούλιο ψήφισε το 1928 για τη μείωση της θητείας των στρατευσίμων στο ένα έτος, η κουλτούρα του στρατού αναγκάστηκε να προσαρμοστεί επιλέγοντας ένα αμυντικό δόγμα, επειδή «ο γαλλικός στρατός δεν μπορούσε να φανταστεί βραχυχρόνια στρατεύσιμους να εκτελούν ένα επιθετικό δόγμα» (Porch, 2000). Οι επαγγελματικές προκαταλήψεις των Γάλλων αξιωματικών τους οδήγησαν να πιστέψουν ότι οι στρατεύσιμοι ενός έτους δεν θα είχαν τη συνοχή και την ικανότητα να χειριστούν τη νέα τεχνολογία που απαιτούσε ένας πόλεμος ελιγμών. Λίγοι αξιωματικοί της εποχής του μεσοπολέμου θα μπορούσαν να φανταστούν ένα επιθετικό δόγμα προορισμένο να εκτελεστεί από στρατεύσιμους οπλίτες. Για τον μέσο Γάλλο αξιωματικό, οι στρατεύσιμοι του ενός έτους ήταν καλοί μόνο για ένα αμυντικό τύπο πολέμου. Κατά την άποψη της στρατιωτικής ηγεσίας, οι «νεοσύλλεκτοι» αυτοί θα μπορούσαν να εμπλακούν σε μάχη «μεθοδικά». Έτσι, το νέο στρατιωτικό δόγμα των Γάλλων βασίστηκε σε δύο κύριες έννοιες, την υπεροχή πυρός και τη Μεθοδική Μάχη.

Ένα γνωστό ρητό του Pétain έλεγε «le feu tue» δηλαδή «τα πυρά σκοτώνουν». Έχοντας αυτό κατά νου οι Γάλλοι επιτελείς εισήγαγαν στο πεδίο μάχης τη χρήση μεγαλύτερης ισχύος πυρός, με αποτέλεσμα το πεδίο μάχης να καταστεί ακόμα πιο

θανατηφόρο (Steele 2005). Αυτό με τη σειρά του είχε επίπτωση στην ευελιξία. Ήταν δύσκολο πλέον να εκτελεσθούν γρήγοροι ελιγμοί μεγάλων μονάδων, ενώ η επιτιθέμενη δύναμη περιοριζόταν δραστικά από το βεληνεκές του πυροβολικού που την υποστήριζε. Ως συνέπεια της βαρύτητας που δινόταν στη μαζική χρήση των πυρών, απαιτούνταν κατάλληλος συγχρονισμός των ελιγμών στη μάχη κατά τρόπο συγκεντρωτικό. Έτσι γεννήθηκε η έννοια της λεγόμενης «μεθοδικής μάχης». Η «μεθοδική μάχη» ή «*bataille conduit*» ήταν μια αυστηρά ελεγχόμενη επιχείρηση, κατά την οποία η κίνηση όλων των μονάδων και τα πυρά από όλα τα οπλικά συστήματα συγχρονίζονταν πλήρως και εκτελούνταν αυστηρά σύμφωνα με προετοιμασμένα χρονοδιαγράμματα. Το πυροβολικό παρείχε την ορμή και τον ρυθμό για την επίθεση, ενώ το πεζικό αναμενόταν να κάνει μόνο σχετικά ρηχές προόδους για να παραμένει κάτω από την ομπρέλα της προστασίας του πυροβολικού (Rafuse 2021). Έτσι αφαιρέθηκε η πρωτοβουλία των υφισταμένων και η δυνατότητα εκμετάλλευσης οποιασδήποτε επιτυχίας κατά τη διάρκεια μιας επιχείρησης. Η χειρότερη όμως επίπτωση αυτών των αλλαγών ήταν ότι το δόγμα έπαψε να αποτελεί μια καινοτόμο βάση για τη στρατιωτική εκπαίδευση και μετατράπηκε σε μια ανελαστική ακολουθία κανόνων, μια «συνταγή». Η δημιουργική σκέψη και οι πρωτοβουλία ενεργείας των νεαρών ηγητόρων αντικαταστάθηκαν από μια τυφλή υπακοή στο δόγμα.

Παρόλα αυτά, ο γαλλικός στρατός θα μπορούσε να έχει υιοθετήσει ένα πιο επιθετικό τακτικό δόγμα. Οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας δεν υπέφεραν από έλλειψη χρηματοδότησης, μέσω της οποίας θα μπορούσαν να είχαν αποκτηθεί τα απαραίτητα μέσα για ένα μηχανοκίνητο τύπο πολέμου. Οι εξελίξεις σε θέματα δόγματος επιχειρήσεων από την «άλλη πλευρά του λόφου» δεν ήταν άγνωστες, ούτε στερούνταν η Γαλλία θεωρητικούς υποστηρικτές του μηχανοποιημένου πολέμου. Ακόμη και αυτή η ίδια η κατασκευή της γραμμής Maginot θα μπορούσε να αποτελέσει έναν παράγοντα ενίσχυσης της επιθετικής στρατηγικής της Γαλλίας. Πράγματι, οι οχυρώσεις σχεδιάστηκαν αρχικά για να υποστηρίξουν επιθετικές επιχειρήσεις (Kier 1995). Όμως, όπως σημειώνει ο στρατηγός Antoine Targe το 1930, «μόνο ένας επαγγελματικός στρατός θα μπορούσε να πολεμήσει εκτός συνόρων... Ένας στρατός πολιτοφυλακής είναι κατάλληλος για την άμυνα προετοιμασμένων θέσεων, όχι για ελιγμούς».

Ο στρατηγός De Gaulle, θιασώτης ο ίδιος του μηχανοκίνητου πολέμου, υποστήριξε ότι το δόγμα της Γαλλίας θα έπρεπε να είναι επιθετικό. Παρά το γεγονός ότι ήταν αξιωματικός «ζυμωμένος» με την κουλτούρα του γαλλικού στρατού, ήταν

πεπεισμένος ότι η άμυνα της Γαλλίας εξαρτιόταν από την υιοθέτηση ενός νέου επιθετικού δόγματος. Ωστόσο, θεωρούσε ότι οι επιθετικές επιχειρήσεις, που υπαγορεύονταν από την υιοθέτηση ενός τέτοιου δόγματος θα μπορούσαν να εκτελεσθούν μόνο με την οργάνωση μιας επαγγελματικής δύναμης 100.000 ανδρών με θητεία τουλάχιστον έξι χρόνων. Πίστευε, σε αντίθεση με τους Γερμανούς συναδέλφους του, ότι δεν θα μπορούσε να αναθέσει σε νεαρά, άπειρα στρατεύματα τις αποστολές που απαιτούνται στον επιθετικό μηχανοποιημένο πόλεμο. Μόνο οι επαγγελματίες στρατιώτες, πίστευε, διέθεταν την ικανότητα και την εκπαίδευση να εκτελούν κεραυνοβόλες επιθέσεις με τη χρήση τεθωρακισμένων. Ένα μεγάλο μειονέκτημα αυτής της άποψης ήταν ότι η υιοθέτησή της απαιτούσε την κατάτμηση του στρατού σε επαγγελματίες και στρατεύσιμους. Αυτό κατά την άποψη της στρατιωτικής ιεραρχίας θα μπορούσε να έχει αρνητική επίπτωση στην μαχητική αξία και την επιχειρησιακή ετοιμότητα των στρατευσίμων οπλιτών. Οι ιδέες αυτές είχαν και πολιτικές προεκτάσεις. Τα πολιτικά κόμματα στη Γαλλία αντιμετώπιζαν διαφορετικά την προοπτική της δημιουργίας ενός επαγγελματικού πυρήνα στις τάξεις του στρατεύματος, τον οποίο πολλοί χαρακτήριζαν ακόμη και επικίνδυνο για την ασφάλεια του έθνους. Φαίνεται επομένως ότι η οργανωσιακή κουλτούρα του γαλλικού στρατού κατά τις παραμονές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, επηρεάστηκε και από πολιτικές αντιπαραθέσεις. Τι στιγμή που το διεθνές περιβάλλον γινόταν όλο και πιο απειλητικό, το εσωτερικό πολιτικό χάσμα παρέμενε. Αποτέλεσμα ήταν οι Γάλλοι να παγιδευτούν σε μια διελκυστίνδα για την αποδοχή ή όχι της δημιουργίας ενός επαγγελματικού στρατού τον οποίο η στρατιωτική ηγεσία θεωρούσε προαπαιτούμενο για την αλλαγή του δόγματος σε ένα επιθετικό μοντέλο.

Εδώ είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι δεν είχε καταρτιστεί ένα τακτικό δόγμα για την ενιαία χρησιμοποίηση των αρμάτων. Σε αντίθεση με τον γερμανικό στρατό, ο οποίος χρησιμοποιούσε συγκεντρωτικά τις μηχανοκίνητες δυνάμεις του, τα γαλλικά άρματα μάχης μοιράζονταν σε μονάδες ιππικού και πεζικού. Ουσιαστικά οι ελαφρές μηχανοκίνητες Μεραρχίες και οι ελαφρές Μεραρχίες ιππικού ενισχύθηκαν με ελαφρά και μέσα άρματα μάχης. Στις τεθωρακισμένες Μεραρχίες δόθηκαν μέσα και βαριά άρματα μάχης. Εξαιτίας αυτής της διασποράς των τεθωρακισμένων δυνάμεων, δεν υπήρχε τρόπος για τη συγκεντρωτική χρησιμοποίησή τους. Επίσης, ιδιαίτερα ατυχής ήταν ο συνδυασμός μηχανοποιημένων σχηματισμών με σχηματισμούς ιππικού στα τμήματα ελαφρού ιππικού. Λόγω της μεγάλης διαφοράς στα χαρακτηριστικά και τις

δυνατότητες μεταξύ μηχανοποιημένων μονάδων και μονάδων ιππικού, αυτές δεν μπορούσαν να συνεργαστούν ή να παρέχουν αμοιβαία υποστήριξη. Η ύπαρξη των τμημάτων ελαφρού ιππικού μέχρι της παραμονής του πολέμου δείχνει ότι οι ανώτεροι ηγέτες του Γαλλικού Στρατού δεν είχαν αντιληφθεί πραγματικά τις στρατιωτικές δυνατότητες της μηχανοποίησης.

Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η περίοδος του μεσοπολέμου ήταν μια περίοδος έντονων πιέσεων περί αφοπλισμού και η ιδέα της επένδυσης σημαντικών εθνικών πόρων για τον αμυντικό τομέα θεωρούνταν ότι θα μπορούσε να υπονομεύσει τη γαλλική θέση στη διεθνή διπλωματία. Μια άλλη σημαντική παράμετρος που επηρέασε την οργανωσιακή κουλτούρα της Γαλλίας ήταν η παγκόσμια οικονομική ύφεσης που άρχισε το 1929. Οι κοινωνικές συγκρούσεις, η ύφεση της οικονομίας, η φθίνουσα θέση της Γαλλίας στην τεχνολογία και η συνολικά κακή κατάσταση της παγκόσμιας οικονομίας, συνέβαλαν σε μια γενική στασιμότητα σε σχέση με τις ένοπλες δυνάμεις. Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι σε μια τέτοια κατάσταση ύφεσης, η στρατιωτική αντιμετώπιση μιας αφοπλισμένης Γερμανίας δεν ήταν αυτό που θα λέγαμε ύψιστη προτεραιότητα. Οπωσδήποτε, η οικονομική κατάσταση της Γαλλίας ήταν πολύ καλύτερη από την αντίστοιχη της Γερμανίας. Έτσι, κατά την περίοδο από το 1918 έως το 1935 δαπάνησε για την άμυνα μεγαλύτερο ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της από οποιαδήποτε άλλη μεγάλη δύναμη. Φυσικά, θα μπορούσε να είχε ξοδέψει περισσότερα χρήματα για τις αμυντικές της ανάγκες. Αλλά περισσότερα χρήματα δεν θα οδηγούσαν απαραίτητα σε καλύτερη κατάσταση προετοιμασίας για πόλεμο (Rajevs 2009). Δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι μεγαλύτερες δαπάνες θα οδηγούσαν σε θεμελιώδεις αλλαγές σε οποιονδήποτε από τους αμυντικούς τομείς που προαναφέρθηκαν. Περισσότερα χρήματα δεν θα σήμαιναν κατ' ανάγκην ανάπτυξη καλύτερων αρμάτων, διαφορετικό δόγμα ή υιοθέτηση της έννοιας του πολέμου ελιγμών και της αποκεντρωτικής διοίκησης. Εν κατακλείδι, η οικονομική κατάσταση της Γαλλίας στον Μεσοπόλεμο ήταν επαρκής και σίγουρα δεν ήταν η αιτία της καταστροφικής ήττας του 1940.

Στον τομέα των εξοπλισμών και της τεχνολογίας η ανάπτυξη των γαλλικών αρμάτων επηρεάστηκε από τα διδάγματα των επιχειρήσεων στα χαρακώματα. Μετά το τέλος του πολέμου, η Γαλλία διεξήγαγε μια σειρά μελετών προκειμένου να προσδιορίσει την κατεύθυνση της πορείας ανάπτυξης των νέων της όπλων. Το αποτέλεσμα ήταν να αναπτυχθούν τρεις τύποι αρμάτων. Το ελαφρύ άρμα, ήταν

εξοπλισμένο μόνο με πολυβόλα και είχε αποστολή να υποστηρίξει το πεζικό. Το μέσο άρμα, οπλισμένο με πυροβόλο και πολυβόλα, είχε αποστολή την υποβοήθηση του αγώνα του πεζικού. Τέλος, το βαρύ άρμα έπρεπε να διαπεράσει τις οχυρωμένες γραμμές άμυνας του εχθρού και να προστατεύσει άλλα άρματα μάχης από αντιαρματικά όπλα και εχθρικά άρματα. Στην κατηγορία των μέσων αρμάτων, η Γαλλία ανέπτυξε κάποια άρματα μάχης πολύ υψηλής ποιότητας. Το Somua S-35 ήταν ίσως το καλύτερο γαλλικό τανκ το 1940. Είχε επαρκή θωράκιση και ήταν οπλισμένο με σύγχρονο πυροβόλο υψηλής ταχύτητας 47 mm. Διατέθηκαν 430 τέτοιου τύπου άρματα (Zaloga 2014). Το άλλο διαθέσιμο μοντέλο ήταν τα άρματα μάχης Char B1 και B1-bis, τα οποία είχαν τον ίδιο πυργίσκο με το S-35, αλλά επιπλέον ήταν οπλισμένα με βραχύκαννο πυροβόλο 75 mm, έτσι δυνητικά ήταν ένα από τα πιο ισχυρά άρματα μάχης στην αρχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Κατασκευάστηκαν περίπου 400 τέτοια άρματα. Τέλος, ο μεγαλύτερος αριθμός αρμάτων που παράχθηκαν ήταν, φυσικά, τα ελαφρά. Όλα τα μοντέλα παραγωγής ήταν οπλισμένα με πυροβόλα 37mm ή 47mm και είχαν αρκετά ισχυρή θωράκιση. Συνολικά, η Γαλλία είχε 2.285 άρματα μάχης διαθέσιμα στο βορειοανατολικό μέτωπο. Συγκριτικά, η Γερμανία είχε 2.574 άρματα μάχης στις δέκα Μεραρχίες Panzer της. Παρόλα αυτά, οργανωτικά υπήρχε τεράστια διαφορά. Το πρώτο γαλλικό εγχειρίδιο για τον τρόπο τη χρήσης αρμάτων δήλωνε ξεκάθαρα ότι «τα άρματα μάχης δεν μπορούν να κατακτήσουν ή να καταλάβουν έδαφος από μόνα τους». Τα άρματα μάχης λοιπόν έπρεπε να χρησιμοποιούνται μόνο ως «συνοδευτικό όπλο πεζικού» και είχαν σε μεγάλο βαθμό περιορισμένη δράση. Από τα παραπάνω είναι προφανές ότι η γαλλική βιομηχανία σχεδίασε και παρήγαγε σημαντικό αριθμό ποιοτικών αρμάτων. Ωστόσο, οι Γάλλοι υποτίμησαν τον ρόλο του και δεν αξιοποίησαν τις δυνατότητές του στο μέγιστο. Αντί να οργανώσουν μονάδες αρμάτων που να δρουν ανεξάρτητα χρησιμοποιώντας την ταχύτητα και την ψυχολογική επίδραση, περιόρισαν τον ρόλο τους στην υποστήριξη του πεζικού και δεν τα χρησιμοποίησαν ως στοιχείο ελιγμού.

Το Μάιο του 1940, παραμονές της γερμανικής εισβολής, ο Γαλλικός Στρατός πλήρως ενεργοποιημένος, περιελάμβανε τρεις τεθωρακισμένες Μεραρχίες (με μια ακόμη σε διαδικασία αναδιοργάνωσης), τρεις ελαφρές μηχανοκίνητες Μεραρχίες, επτά μηχανοκίνητες Μεραρχίες πεζικού, πέντε Μεραρχίες ελαφρού ιππικού (μερικώς μηχανοποιημένες), 101 Μεραρχίες πεζικού (συμπεριλαμβανομένων βορειοαφρικανικών και αποικιακών μονάδων) και 13 Μεραρχίες πεζικού φρουρίων.

Από αυτές, 91 Μεραρχίες πεζικού και όλες οι μηχανοκίνητες και τεθωρακισμένες ήταν στη μητροπολιτική Γαλλία. Τα άρματα μάχης που δεν ανήκαν σε τεθωρακισμένες και μηχανοκίνητες Μεραρχίες, ήταν ως επί το πλείστον οργανωμένα σε ομάδες δύο ή τριών ταγμάτων, επιφορτισμένα με την αποστολή υποστήριξης του πεζικού. Υπήρχε επίσης ένας αριθμός από ανεξάρτητες μηχανοκίνητες Ταξιαρχίες. Οι περισσότερες από τις 101 Μεραρχίες πεζικού βασιζόνταν σε μεγάλο βαθμό σε άλογα για τη μετακίνηση του πυροβολικού και των προμηθειών τους. Οργανωτικά έμοιαζαν πολύ με τα τμήματα πεζικού του Γερμανικού Στρατού, δηλαδή αποτελούνταν από τρία συντάγματα πεζικού, το καθένα με τρία τάγματα. Οι επτά μηχανοκίνητες Μεραρχίες πεζικού ήταν ίδιες με τις απλές, αλλά με οχήματα να έχουν αντικαταστήσει τα άλογα στο πυροβολικό και άλλες μονάδες υποστήριξης και με ένα τμήμα μεταφορικών οχημάτων για τα συντάγματα πεζικού. Σε επίπεδο Σώματος Στρατού υπήρχε ένα σύνταγμα βαρέος πυροβολικού και μια ομάδα αναγνωρίσεως.

Σε επίπεδο μικρών μονάδων υπήρχαν ορισμένες σημαντικές ελλείψεις. Για παράδειγμα, πολλά γαλλικά άρματα στερούνταν ασυρμάτων. Συνήθως το άρμα του διοικητή του λόχου είχε ασύρματο, για επικοινωνία με ανώτερα κλιμάκια. Για την επικοινωνία με τα άρματα υπό τις διαταγές του, ο διοικητής λόχου έπρεπε να βασιστεί σε σήματα δια χειρών. Στον αντίποδα, σε όλα τα τεθωρακισμένα τμήματα του γερμανικού στρατού, κάθε άρμα ήταν εξοπλισμένο με ασύρματο, δίνοντας στους τεθωρακισμένους σχηματισμούς μια ευελιξία που έλειπε από τους Γάλλους. Επιπρόσθετα, τα γερμανικά μέσα και βαριά άρματα μάχης είχαν μεγαλύτερα πληρώματα. Το γαλλικό άρμα S35 ήταν καλύτερα οπλισμένο και με ισχυρότερη θωράκιση, αλλά είχε πλήρωμα μόνο τριών ανδρών (κυβερνήτης/πυροβολητής, γεμιστής/ασυρματιστής, οδηγός), με αποτέλεσμα ο διοικητής να επιβαρύνεται περισσότερο. Το γερμανικό Panzer III, από την άλλη πλευρά, είχε πλήρωμα πέντε ατόμων (κυβερνήτης, πυροβολητής, γεμιστής, οδηγός, χειριστής ασυρμάτου), ενισχύοντας την τακτική ευελιξία του κάθε άρματος. Όλες αυτές οι παραλείψεις αποδείχθηκαν ολέθριες επί του πεδίου και επηρέασαν καίρια την έκβαση των επιχειρήσεων στο δυτικό μέτωπο.

Συμπερασματικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο Γαλλικός Στρατός, έχοντας τρομοκρατηθεί από τον αριθμό των απωλειών κατά τη διάρκεια του Μεγάλου Πολέμου, δεν κατάφερε να πάρει τα σωστά διδάγματα από αυτόν. Η μείωση της θητείας των στρατεύσιμων οπλιτών είχε αρνητικό αντίκτυπο στην υιοθέτηση

επιθετικού πνεύματος, ενώ οι πολιτικές αντιπαραθέσεις επιδείνωσαν την ήδη αρνητική πορεία του γαλλικού στρατού προς τον εκσυγχρονισμό των μέσων, των μεθόδων και των δογμάτων του. Ως αποτέλεσμα, αναπτύχθηκε ένα δόγμα και μια κουλτούρα που τόνιζε υπερβολικά τη σημασία και την ανάγκη της ισχύος πυρός, καθώς και τη συγκεντρωτική διοίκηση. Οι μικροί ηγέτες αποθαρρύνθηκαν από το να παίρνουν πρωτοβουλίες στο πεδίο της μάχης. Αυτό οδήγησε σε καταστροφικά αποτελέσματα και σε απώλεια εθνικής κυριαρχίας με την έναρξη των επιχειρήσεων του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Αναδιοργάνωση μετά τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου

Στη μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο εποχή, η Γαλλία προσπάθησε να αποκαταστήσει το αποικιακό της παρελθόν και το ρόλο της ως παγκόσμια δύναμη, χωρίς όμως μεγάλη επιτυχία. Το γεγονός αυτό επηρέασε την ψυχολογία των Γάλλων και τις αποφάσεις που λήφθηκαν σχετικά με τον τρόπο οργάνωσης των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων κατά την περίοδο της μετα-αποικιοκρατίας. Με την επιστροφή του στην εξουσία το 1958, ο στρατηγός ντε Γκωλ ξεκίνησε μια προσπάθεια αναδιοργάνωσης του γαλλικού στρατού ο οποίος βρισκόταν σε κατάσταση ηθικής και οργανωτικής αταξίας. Η ήττα και η βιαστική απόσυρσή τους από την Ινδοκίνα αλλά και ο εμφύλιος πόλεμος στην Αλγερία είχαν επιδράσει καθοριστικά σε αυτό. Οι δυνάμεις που είχε στα χέρια του ήταν χωρισμένες σε δύο μέρη. Αυτές που είχαν διατεθεί στο ΝΑΤΟ, περιλάμβαναν κυρίως τους στόλους της Μεσογείου και του Ατλαντικού, το Δεύτερο Γαλλικό Σώμα Στρατού, που στάθμευε στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και την Πρώτη Τακτική Αεροπορική Διοίκηση (CATac⁸) με μαχητικά αεροσκάφη και πυραύλους εδάφους-αέρος, που αναπτύσσονταν σε αεροπορικές βάσεις στη βορειοανατολική Γαλλία και τη Δυτική Γερμανία. Οι εκτός συμμαχίας δυνάμεις ήταν αυτές που δρούσαν στην Αλγερία και αντιπροσώπευαν ουσιαστικά το μεγαλύτερο μέρος της γαλλικής στρατιωτικής δύναμης. Επιπλέον, οι εντός του γαλλικού εδάφους δυνάμεις που δεν είχαν διατεθεί στο ΝΑΤΟ, εκτελούσαν καθήκοντα υποστήριξης και εκπαίδευσης για την υποστήριξη της πολεμικής προσπάθειας στην Αλγερία.

⁸ 1er Commandement Aerien Tactique (CATac)

Ο στόχος του Ντε Γκωλ ήταν η ανάκτηση της πλήρους κυριαρχίας της Γαλλίας στο στρατιωτικό και τον πολιτικό τομέα. Έτσι, αποφάσισε να αποσύρει σταδιακά τις γαλλικές δυνάμεις από τις δομές του NATO και να δημιουργήσει μεγάλες επιχειρησιακές διοικήσεις, οι οποίες θα ήταν ικανές να επιχειρούν είτε σε συνεργασία, είτε ανεξάρτητα από το NATO. Το 1959, ο γαλλικός στόλος της Μεσογείου αποσύρθηκε από τη διοίκηση των Συμμαχικών Δυνάμεων της Μεσογείου του NATO και αποτέλεσε τη Διοίκηση Θεάτρου Επιχειρήσεων Μητρόπολης – Μεσογείου (TOMM⁹). Η νεοϊδρυθείσα Διοίκηση είχε περιοχή επιχειρησιακής ευθύνης που εκτείνονταν από τη Γαλλία (εκτός από τη βορειοανατολική Γαλλία), τη λεκάνη της Μεσογείου και περιλάμβανε και τη γαλλόφωνη Αφρική. Η Διοίκηση, που σε καιρό ειρήνης ήταν ένα επιτελείο σχεδιασμού εκτάκτων καταστάσεων θα μπορούσε να ενεργοποιηθεί σε περίοδο κρίσης ως Επιχειρησιακή Διοίκηση αντιμετώπισης εκτάκτων καταστάσεων εκτός NATO.

Με τη λήξη του πολέμου στην Αλγερία το 1962, προέκυψε η ανάγκη οργάνωσης των γαλλικών δυνάμεων που επέστρεφαν, ώστε να ενταχθούν στη δομή της Διοίκησης Θεάτρου Επιχειρήσεων Μητρόπολης – Μεσογείου. Σύμφωνα με το σχεδιασμό του Ντε Γκωλ, αυτά τα στρατεύματα δεν επρόκειτο να διατεθούν για τις ανάγκες του NATO. Έτσι, το 1963 ιδρύθηκε το Πρώτο Γαλλικό Σώμα Στρατού προκειμένου να αναλάβει τη διοίκηση των μονάδων που έδρευαν στη Γαλλία και δεν είχαν διατεθεί στο NATO (Palmer 1997). Ένα χρόνο αργότερα, ιδρύθηκε η Δεύτερη Τακτική Αεροπορική Διοίκηση (2e CATac) με τον ίδιο σκοπό. Εν συνεχεία, αρχίζοντας από το 1962, η Πολεμική Αεροπορία αναδιοργανώθηκε σε τέσσερις «εξειδικευμένες» Διοικήσεις, τη Διοίκηση Αεροπορικών Μεταφορών (CoTAM¹⁰), τη Διοίκηση Αεράμυνας (CAFDA¹¹), τη Διοίκηση Στρατηγικών Αεροπορικών Δυνάμεων (FAS¹²) και τη Διοίκηση Τακτικών Αεροπορικών Δυνάμεων (FATac¹³). Η FAS ήταν η πρώτη Διοίκηση πυρηνικών όπλων της Γαλλίας. Το 1964, ανέλαβε τον έλεγχο των στρατηγικών βομβαρδιστικών Mirage IVA και των αεροσκαφών εναέριου ανεφοδιασμού C-135F, ενώ το 1971 προστέθηκαν και οι βαλλιστικοί πύραυλοι μέσου

⁹ Theatre d'Operations Metropole-Mediterranee (TOMM)

¹⁰ Commandement du Transport Aerien Militaire (CoTAM)

¹¹ Commandement "Air" des Forces de Defense Aeriennne (CAFDA)

¹² Forces Aeriennes Strategiques (FAS)

¹³ Force Aeriennne Tactique (FATac)

βεληνεκούς (IRBM) που βρισκόταν στη νοτιοανατολική Γαλλία και στόχευαν τις χώρες του ανατολικού μπλοκ.

Το 1965, η Δεύτερη Τακτική Αεροπορική Διοίκηση υπήχθη στη Διοίκηση Τακτικών Αεροπορικών Δυνάμεων και στη συνέχεια, το 1966, το ίδιο έγινε και με την Πρώτη Τακτική Αεροπορική Διοίκηση, μόλις έπαψε να αναφέρεται στο SACEUR ως μέρος της αποχώρησης της Γαλλίας από το στρατιωτικό σκέλος του NATO. Η Πρώτη Τακτική Αεροπορική Διοίκηση διατήρησε τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό, ενώ η Δεύτερη ανέλαβε την ευθύνη να προετοιμάζει τις αποστολές της Πολεμικής Αεροπορίας εκτός Γαλλίας αλλά εντός της περιοχής ευθύνης της Διοίκησης Θεάτρου Επιχειρήσεων Μητρόπολης – Μεσογείου. Το 1969, το Πρώτο Σώμα Στρατού στη βορειοανατολική Γαλλία και το Δεύτερο, που έδρευε στη Δυτική Γερμανία συνενώθηκαν κάτω από έναν αναδιοργανωμένο Πρώτο Σώμα Στρατού στα πρότυπα της αναδιοργάνωσης της Διοίκησης Τακτικών Αεροπορικών Δυνάμεων, που έλαβε χώρα τρία χρόνια νωρίτερα. Το τέλος της διαδικασίας αναδιοργάνωσης και συνένωσης των γαλλικών δυνάμεων κάτω από μια νέα συνεκτική και ευέλικτη δομή διοίκησης, που ξεκίνησε από τον Ντε Γκωλ δέκα χρόνια νωρίτερα, είχε σχεδόν ολοκληρωθεί.

Το 1971 δρομολογήθηκε ακόμη μια διαδικασία αναδιοργάνωσης. Οι επιχειρησιακές αρμοδιότητες του Αρχηγού του Επιτελείου των Ενόπλων Δυνάμεων (CEMA¹⁴) διευρύνθηκαν σημαντικά. Έγινε ο άμεσος ανώτερος στρατιωτικός σύμβουλος της Κυβέρνησης και ο καθορισμένος «Αρχιστράτηγος» των διακλαδικών δυνάμεων της Γαλλίας εν καιρώ πολέμου. Για να αντικατοπτρίζει το ενισχυμένο καθεστώς του Αρχηγού του Επιτελείου, η Διοίκηση Θεάτρου Επιχειρήσεων Μητρόπολης – Μεσογείου διαλύθηκε και οι αρμοδιότητες σχεδιασμού για το θέατρο της Μεσογείου μεταφέρθηκαν στον ναύαρχο στην Τουλόν, ο οποίος έγινε Ανώτατος Διοικητής για τη Μεσόγειο (CECMED). Ο ομόλογός του στη Βρέστη (CECLANT) είχε ήδη παρόμοιες ευθύνες για τον Ατλαντικό. Τέλος, επίσης το 1971, μια δεύτερη διοίκηση πυρηνικών, η Διοίκηση Στρατηγικών Ναυτικών Δυνάμεων (FOST¹⁵), ενεργοποιήθηκε παράλληλα με την FAS για να ελέγχει το νέο στόλο υποβρυχίων με βαλλιστικούς πυραύλους του Πολεμικού Ναυτικού. Ως εκ τούτου, στις αρχές της

¹⁴ Chef d'Etat-Major des Armees (CEMA)

¹⁵ Force Oceanique Strategique (FOST)

δεκαετίας του 1970, ολοκληρώθηκε η πλήρης αναδιοργάνωση των Διοικήσεων που είχε σχεδιάσει ο Ντε Γκωλ προκειμένου να διατηρήσει την ανεξάρτητη στρατιωτική παρουσία της Γαλλίας.

Την επόμενη δεκαετία δε συντελέστηκαν μεγάλες αλλαγές στην αρχιτεκτονική των ενόπλων δυνάμεων, όπως την κληροδότησε ο Ντε Γκωλ. Εξάιρεση αποτέλεσε η ίδρυση του Στρατηγείου του Τρίτου Σώματος Στρατού το 1979 και του αρχηγείου της Δύναμης Ταχείας Αντίδρασης (FAR¹⁶) το 1983. Το Τρίτο Σώμα αρχικά δημιουργήθηκε ως ανεξάρτητος σχηματισμός, αλλά τελικά υπήχθη υπό το Πρώτο Σώμα Στρατού και προσανατολίστηκε για επιχειρήσεις σε συνεργασία με την βόρεια Ομάδα της Συμμαχίας (NORTHAG) στην Κεντρική Περιφέρεια (AFCENT). Από την άλλη η FAR έλαβε από την αρχή το καθεστώς της μείζονος στρατιωτικής διοίκησης, ισότιμης με την Πρώτη Στρατιά. Στη FAR ανατέθηκαν δύο αποστολές. Η πρώτη ήταν στην Κεντρική Ευρώπη, ως το επικεφαλής κλιμάκιο της Γαλλικής Πρώτης Στρατιάς, ούτως ώστε να προβάλλει τη δέσμευση της Γαλλίας για συμμετοχή στην άμυνα της Δυτικής Γερμανίας μαζί με τους άλλους συμμάχους του NATO. Η δεύτερη, ήταν να παρέχει τον πυρήνα των χερσαίων δυνάμεων μιας διακλαδικής δύναμης επέμβασης για αποστολή στο εξωτερικό. Από τα μέσα της δεκαετίας του 1970 οι γαλλικές δομές διοίκησης εξελίχθηκαν σε δύο διαφορετικές κατευθύνσεις, η πρώτη προς μια μεγαλύτερη αλληλεπίδραση με τις στρατιωτικές δομές της Συμμαχίας, θέλοντας να προβάλουν μια συγκρατημένη αλλά αποφασιστική πολιτική για την επέκταση του πολιτικού και στρατιωτικού ρόλου της Γαλλίας στην ευρωπαϊκή άμυνα και η δεύτερη προς τη χρήση ευέλικτων Διοικήσεων, για επέμβαση στο εξωτερικό και κυρίως στη γαλλόφωνη Αφρική.

Το πυρηνικό πρόγραμμα της Γαλλίας

Μια μεγάλη απόφαση, που επηρέασε καταλυτικά την πορεία και την οργανωσιακή κουλτούρα των σύγχρονων Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων ήταν η έναρξη του πυρηνικού προγράμματος της χώρας. Η επιλογή της πυρηνικής αποτροπής ήταν εν πολλοίς μονόδρομος για τη Γαλλία και προέκυψε από μια τριπλή διαπίστωση. Πρώτον, η μικρή επιρροή που θα είχε ως μη πυρηνικό έθνος στη διεθνή κοινότητα και κυρίως

¹⁶ Force d'Action Rapide (FAR)

εντός των δομών του NATO και του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Δεύτερον, η ικανότητα και η αποφασιστικότητα ή μη των Ηνωμένων Πολιτειών, να υποστηρίξουν τους συμμάχους τους, όπως συνειδητοποίησε το Παρίσι με αφορμή την κρίση της Diên Biên Phu το 1954. Και τρίτον, τα περιθώρια αυτονομίας της υπό μια αμερικανική ηγεμονία, που λειτουργούσε με γνώμονα τα δικά της συμφέροντα, όπως έδειξε η κρίση του Σουέζ τον Οκτώβριο του 1956. Αυτοί οι παράγοντες ενίσχυσαν την αποφασιστικότητα της Γαλλίας να αποκτήσει τα μέσα στρατηγικής αυτονομίας εντός της Ατλαντικής Συμμαχίας. Επιπλέον, για τους Γάλλους ηγέτες των μεταπολεμικών χρόνων, η πυρηνική επιλογή σήμαινε ότι η Γαλλία δε θα ξαναβίωνε την εμπειρία του 1940ή αλλιώς η κραυγή «ποτέ ξανά», που στοίχειωνε τη συνείδηση ολόκληρου του γαλλικού έθνους (Tertrais 2020).

Τον Οκτώβριο του 1945 δημιουργήθηκε η Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (CEA), με σκοπό να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια στρατιωτική πυρηνική επιλογή. Στα τέλη του 1951, άρχισε να διαμορφώνεται η ιδέα ενός γαλλικού πυρηνικού οπλοστασίου. Στις αρχές του 1958, όλα ήταν έτοιμα για τη γέννηση μιας νέας πυρηνικής δύναμης. Ωστόσο, χωρίς τη συμβολή του στρατηγού Ντε Γκωλ, η Γαλλία θα είχε παραμείνει μια εικονική πυρηνική δύναμη. Ο Ντε Γκωλ ήταν αυτός που ενδιαφερόταν πρώτα και κύρια για την ασφάλεια της χώρας απέναντι στη σοβιετική απειλή και τις συνθήκες υπό τις οποίες θα εξασφαλιζόταν η άμυνα της Γαλλίας σε περίπτωση σοβιετικής επίθεσης. Δεν είχε εμπιστοσύνη στις Ηνωμένες Πολιτείες και η ιδέα να προστατεύουν οι Αμερικανοί την Ευρώπη δεν είχε νόημα για αυτόν. Θεωρούσε ότι μια χώρα θα έπρεπε μόνη την να υπερασπίζεται τα εθνικά της συμφέροντα. Επίσης, ήταν ζήτημα διασφάλισης της πλήρους κυριαρχίας της Γαλλίας. Για τον Ντε Γκωλ η Βόμβα ήταν ένα όργανο αυτοπροσδιορισμού ή αλλιώς ένα μέσο για να μπορεί η χώρα σε περίπτωση κρίσης να επιλέξει τη δική της πολιτική. Ο Ντε Γκωλ, όπως και οι ηγέτες της Τέταρτης Δημοκρατίας, είδε τα πυρηνικά όπλα ως μέσο για την αποκατάσταση της νόμιμης θέσης της Γαλλίας ως μεγάλης δύναμης. Δε αποδέχθηκε τον αποκλεισμό της χώρας του από τις διασκέψεις της Γιάλτας και του Πότσταμ. Θεωρούσε ότι η Γαλλία, ως νικήτρια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, είχε το δικαίωμα να κατέχει πυρηνικά όπλα. Έτσι, η κατασκευή της βόμβας ήταν για τον Ντε Γκωλ, «ένα πολιτικό εργαλείο που θα του επέτρεπε να καθίσει στο τραπέζι των Μεγάλων». Η πρώτη πυρηνική δοκιμή πραγματοποιήθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 1960 και θεωρήθηκε απολύτως επιτυχής.

Κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, η γαλλική στρατηγική επικεντρώθηκε στη στοχοποίηση πόλεων ως αντίποινα, με στόχο τόσο την οικονομία όσο και τον πληθυσμό του αντιπάλου. Αυτή στρατηγική υιοθετήθηκε διότι ευνοεί τον αδύναμο όταν αντιμετωπίζει έναν ισχυρότερο αντίπαλο. Η Γαλλία, αντιμέτωπη με μια χώρα τόσο μεγάλη και ισχυρή όσο η Σοβιετική Ένωση, θεωρούσε ότι αυτή ήταν η πιο κατάλληλη στρατηγική για μια μεσαία δύναμη. Έτσι, οι ούτος ή άλλως μικρές σε αριθμό γαλλικές στρατηγικές δυνάμεις, στόχευαν στις αντίπαλες πόλεις με στόχο τη μεγιστοποίηση των απωλειών των αμάχων. Κατά τη δεκαετία του 1970, οι εκτιμώμενες απώλειες που μπορούσε να επιφέρει η Διοίκηση Στρατηγικών Αεροπορικών Δυνάμεων απέναντι στη Σοβιετική Ένωση ήταν της τάξης των 15 έως 20 εκατομμυρίων θανάτων. Με την είσοδο σε υπηρεσία του δεύτερου και του τρίτου πυρηνικού υποβρυχίου στα μέσα της δεκαετίας του 1970 και ο εξοπλισμός τους με πυραύλους θερμοπυρηνικών κεφαλών αναβάθμισε κατά πολύ την ικανότητα αποτροπής της Γαλλίας. Το 1980, τέθηκε σε λειτουργία ένα ακόμη, το πέμπτο, πυρηνικό υποβρύχιο. Το γεγονός επέτρεψε στη γαλλική ηγεσία να διαθέτει έως και τέσσερα σκάφη εν πλω, εκ των οποίων τουλάχιστον τα δύο μόνιμα σε αποστολή. Η Διοίκηση Στρατηγικών Ναυτικών Δυνάμεων διέθετε 64 πυρηνικές κεφαλές του ενός μεγατόνου, επιπλέον των πυραύλων MRBM στο οροπέδιο Albion και των βομβαρδιστικών Mirage IV. Το 1980, η Γαλλία είχε, στα χαρτιά, την ικανότητα να απειλήσει 50 αντίπαλες πόλεις, ή περίπου το 20% του πληθυσμού της ΕΣΣΔ (άρα περίπου 50 εκατομμύρια άνθρωποι εκείνη την εποχή) και το 40-50% της βιομηχανίας της.

Οργανωτικές αλλαγές μετά τη Λήξη του Ψυχρού Πολέμου

Ένα σχέδιο που φιλοδοξούσε να σηματοδοτήσει την έναρξη μιας ευρείας διαδικασίας προσαρμογής των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων στο τέλος του Ψυχρού Πολέμου ήταν το σχέδιο Armees 2000, το οποίο πρωτοπαρουσιάστηκε τον Ιούνιο του 1989. Ήταν η πρώτη μεγάλη προσπάθεια αναδιοργάνωσης μετά τις αλλαγές του 1960 και του 1970. Επιπλέον, το σχέδιο παρείχε ένα ευέλικτο οργανωτικό πλαίσιο για την πραγματοποίηση επιπρόσθετων τροποποιήσεων της δομής των διοικήσεων. Πράγματι, οι βασικοί στόχοι του σχεδίου ήταν τρεις. Ο πρώτος ήταν ο εξορθολογισμός και η συγκέντρωση, γύρω από τρία γεωγραφικά προσανατολισμένα «θέατρα» επιχειρήσεων, της υπερβολικά διάσπαρτης εδαφικά δομής διοίκησης. Αυτές οι περιοχές περιλάμβαναν τη βορειοανατολική Γαλλία, τον Ατλαντικό και τη Μεσόγειο. Ο δεύτερος στόχος ήταν να αναδιοργανωθούν και να παγιωθούν οι λειτουργίες

υποστήριξης, έτσι ώστε να αποδεσμευτούν οι διοικητές των μάχιμων μονάδων από τις λογιστικές και τις διοικητικές τους ευθύνες. Ο τρίτος ήταν να προωθηθεί η διαλειτουργικότητα και η συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών. Στα πλαίσια του σχεδίου, το Πρώτο Σώμα Στρατού, που είχε έδρα το Μετς διαλύθηκε και οι μονάδες του υπήχθησαν στα άλλα δύο Σώματα. Επιπρόσθετα, το Στρατηγείο της Πρώτης Στρατιάς μεταφέρθηκε από το Στρασβούργο στο Μετς για να διευκολυνθεί ο κοινός σχεδιασμός με τη Διοίκηση Τακτικών Αεροπορικών Δυνάμεων (FATac). Πάντως, το σχέδιο ανεστάλη με την έναρξη του πολέμου του Κόλπου και μέχρι τον τερματισμό του.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου του Κόλπου, η Γαλλία συμμετείχε μαζί με άλλα κράτη του Συνασπισμού των Ηνωμένων Εθνών στις επιχειρήσεις για την απελευθέρωση του Κουβέιτ από την ιρακινή κατοχή. Αυτή ήταν και η μεγαλύτερη συμμετοχή σε επιχείρηση στο εξωτερικό από την εποχή του πολέμου της Αλγερίας. Στις επιχειρήσεις συμμετείχε η Δύναμη Ταχείας Αντίδρασης, η οποία αναπτύχθηκε στην Αραβική Χερσόνησο υπό γαλλική διοίκηση. Ο επιχειρησιακός έλεγχος των χερσαίων και αεροπορικών δυνάμεων, που επιχειρούσαν από τη Σαουδική Αραβία είτε σε συνδυασμό είτε παράλληλα με άλλες δυνάμεις του Συνασπισμού, ασκούνταν από Γάλλο Στρατηγό. Ωστόσο, ο Γάλλος Διοικητής δεν ασκούσε διοίκηση σε μονάδες του γαλλικού στρατού και της πολεμικής αεροπορίας, που είχαν αναπτυχθεί στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και στο Κατάρ, ούτε σε σκάφη του γαλλικού πολεμικού ναυτικού που δρούσαν στην ευρύτερη περιοχή των επιχειρήσεων. Σε αντίθεση με τις βρετανικές χερσαίες και αεροπορικές δυνάμεις, οι οποίες τέθηκαν αμέσως υπό τη διοίκηση του στρατηγού Schwarzkopf, οι γαλλικές δυνάμεις παρέμειναν υπό γαλλικό έλεγχο μέχρι την έναρξη των χερσαίων επιχειρήσεων οπότε η γαλλική Μεραρχία Daguet τέθηκε υπό τον έλεγχο του XVIII Σώματος Στρατού των ΗΠΑ. Από την άλλη πλευρά, κατά τις αεροπορικές επιχειρήσεις η γαλλική Πολεμική Αεροπορία αντιμετώπιζε πολλούς περιορισμούς στην επιχειρησιακή της ευελιξία, γεγονός που περιόρισε σημαντικά τη συνεισφορά της στο Συνασπισμό. Οπωσδήποτε, η στρατιωτική εμπλοκή της Γαλλίας στο διεθνή Συνασπισμό σε επιχειρήσεις τέτοιας κλίμακας ήταν μια «στρατηγική» έκπληξη. Μέχρι τότε λίγοι θα μπορούσαν να φανταστούν ότι μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, οι γαλλικές δυνάμεις θα έπαιρναν μέρος σε έναν πόλεμο στη Μέση Ανατολή υπό αμερικανική διοίκηση. Εκεί ίσως οφείλεται η σχετική αδυναμία των γαλλικών δυνάμεων, οι οποίες φάνηκε ότι δεν ήταν προετοιμασμένες να αναπτύξουν

μια χερσαία δύναμη πολλών Μεραρχιών μαζί με τις δομές διοίκησης και την απαραίτητη υλικοτεχνική, ναυτική και αεροπορική υποστήριξη. Η τελευταία φορά που η Γαλλία είχε επιχειρήσει μια μεγάλης κλίμακας επιχείρηση προβολής ισχύος ήταν στο Σουέζ το 1956.

Εντούτοις, μακροπρόθεσμα οι επιπτώσεις της συμμετοχής της Γαλλίας στον πόλεμο είχαν θετικό πρόσημο. Οι αναλύσεις της γαλλικής στρατιωτικής ηγεσίας κατέληξαν σε χρήσιμα συμπεράσματα, που αξιοποιήθηκαν κατάλληλα για την αναδιοργάνωση των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων. Η αξιολόγηση των ιδιαίτερα αποτελεσματικών και καινοτόμων δομών και διαδικασιών διοίκησης εκ μέρους των ΗΠΑ στον Πόλεμο του Κόλπου οδήγησε στην υιοθέτησή τους ως πρότυπο για την προσαρμογή τους στα γαλλικά δεδομένα. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα πολλές διοικητικές υπηρεσίες και υπηρεσίες του Υπουργείου Άμυνας της Γαλλίας, που δημιουργήθηκαν μετά τον Πόλεμο του Κόλπου, να έχουν πολλά κοινά με τις αντίστοιχες των ΗΠΑ. Οι υπηρεσίες που δημιουργήθηκαν περιλάμβαναν τη Διοίκηση Ειδικών Επιχειρήσεων (COS¹⁷), τη Διοίκηση Δόγματος και Εκπαίδευσης (CDE¹⁸), τη Διοίκηση Αεροπορικής Μάχης (CFAC¹⁹), και τη Διοίκηση Αεροπορικών Μεταφορών της Πολεμικής Αεροπορίας και τέλος την Υπηρεσία Πληροφοριών Άμυνας (DRM²⁰). Αντλώντας μαθήματα από τον Πόλεμο του Κόλπου, ο γαλλικός στρατός έθεσε ως στόχο τη στρατηγική ικανότητα ανάπτυξης δύο έως τριών Μεραρχιών (δηλαδή, συνολικά περίπου 40.000 άνδρες) από μια δύναμη περίπου 120.000 έως 130.000 ανδρών. Βέβαια, με δεδομένη την περιορισμένη μεταφορική ικανότητα των ναυτικών και αεροπορικών μέσων, η μεταφορά και ανάπτυξη μιας χερσαίας δύναμης δύο έως τριών Μεραρχιών σε ένα υπερπόντιο θέατρο επιχειρήσεων αντιπροσώπευε έναν μάλλον φιλόδοξο στόχο. Επιπλέον των ανωτέρω, η Γαλλία μελετούσε τη δυνατότητα ανάπτυξης έξι έως εννέα μοιρών της Πολεμικής Αεροπορίας ή περίπου 120 έως 180 μαχητικά αεροσκάφη, που και αυτό, υπό το πρίσμα των περιορισμένων δυνατοτήτων αερομεταφοράς και εναέριου ανεφοδιασμού, ήταν άλλος ένας πολύ απαιτητικός στόχος.

¹⁷ Commandement des Operations Speciales (COS)

¹⁸ Commandement de la Doctrine et de l'Entrainement (CDE)

¹⁹ Commandements de la Force Aerienne de Combat (CFAC)

²⁰ Direction du Renseignement Militaire (DRM)

Το σχέδιο Armees 2000 εκπονήθηκε για να αντικατοπτρίζει τις σημαντικές αλλαγές στο ευρωπαϊκό περιβάλλον ασφάλειας και τις επιπτώσεις τους στον αμυντικό σχεδιασμό. Είχε λοιπόν κυρίως ευρωπαϊκό προσανατολισμό. Αντίθετα, μετά τον πόλεμο του Κόλπου, πολλές από τις προσαρμογές στις γαλλικές δομές διοίκησης αντικατοπτρίζουν μια νέα αντίληψη σχετικά με την αντιμετώπιση νέων κινδύνων για τη διεθνή ασφάλεια στην περιφέρεια, ακόμη και πέρα από την Ευρώπη. Σε αυτή τη βάση, οι αλλαγές της περιόδου αποσκοπούσαν:

- Στην ενοποίηση των επιχειρησιακών αρμοδιοτήτων με ένα μικρό αριθμό διοικήσεων και επιτελείων που βρίσκονται σε τρεις βασικές τοποθεσίες σε σχετικά κοντινή απόσταση στο γαλλικό έδαφος.
- Στην ενίσχυση των δυνατοτήτων συλλογής και παραγωγής πληροφοριών και των δυνατοτήτων επιχειρησιακού σχεδιασμού για την υποστήριξη του Μικτού Επιτελείου Ενόπλων Δυνάμεων και των υφισταμένων επιχειρησιακών διοικήσεων.
- Στο διαχωρισμό των λειτουργιών διοίκησης σε τρεις τύπους: «επιχειρησιακή διοίκηση», «τακτική διοίκηση» και «διοικητική διοίκηση» - η τελευταία περιλάμβανε κυρίως διοικητικά καθήκοντα.
- Στην αναδιάρθρωση και μεγάλων σχηματισμών (Σώματα Στρατού, Πτέρυγες Αεροπορίας και Ναυτικές ομάδες μάχης) σε «δεξαμενές» δυνάμεων από τις οποίες θα μπορούσαν να αντληθούν συγκεκριμένες δυνατότητες, προσαρμοσμένες στις απαιτήσεις μιας δεδομένης έκτακτης ανάγκης.

Το τελικό αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών ήταν μια ριζικά τροποποιημένη δομή διοικήσεων, οργανωμένη γύρω από την έννοια του καταμερισμού της εργασίας μεταξύ «τακτικών διοικήσεων» που θα προετοίμαζαν και θα παρείχαν τις δυνάμεις και τις διοικήσεις για την αντιμετώπιση συγκεκριμένης απειλής. Στο κέντρο της δομής βρισκόταν το Κοινό Επιτελείο Ενόπλων Δυνάμεων και το νέο Κοινό Επιτελείο Επιχειρησιακού Σχεδιασμού που ήταν επιφορτισμένο να αναπτύσσει τα γενικά σχέδια και τα σχέδια έκτακτης ανάγκης, καθώς επίσης να προσδιορίζει και να προσαρμόζει τις απαιτούμενες δυνάμεις και μέσα ανάλογα με τις απαιτήσεις της αποστολής. Ένα μάθημα που πήρε η γαλλική ηγεσία από τις επιχειρήσεις στο Ιράκ ήταν η αξιοσημείωτη απόδοση που είχε η αμερικανική Υπηρεσία Πληροφοριών Άμυνας (DIA) στην παροχή πληροφοριών στο πεδίο. Η δημιουργία της Υπηρεσίας Πληροφοριών Άμυνας (DRM)

ήταν η προσπάθεια των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων να παρέχουν το ίδιο επίπεδο στρατιωτικών πληροφοριών σε περίοδο επιχειρήσεων.

Το αποικιακό *mentalité* των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων

Η Γαλλία ποτέ δεν έπαψε να διατηρεί την αποικιακή της νοοτροπία ως μεγάλη δύναμη και να επιδιώκει με κάθε τρόπο την προβολή ισχύος σε κράτη της Αφρικής, πρώην αποικίες. Η πρώτη προσπάθεια για την αποκατάσταση του ρόλου της ως αποικιοκρατική δύναμη ξεκίνησε με τον πόλεμο της Ινδοκίνας το Δεκέμβριο του 1946. Η συνεχής κατατριβή σε επιχειρήσεις ανταρτοπολέμου, η προσπάθεια της Γαλλίας να ορθοποδήσει μετά τον καταστροφικό Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αλλά και η μεγάλη απόσταση που χώριζε τη μητροπολιτική Γαλλία από το θέατρο των επιχειρήσεων, την εξουθένωσε και επέφερε την κατάρρευση και την αποχώρηση των γαλλικών στρατευμάτων από την Ινδοκίνα. Η πτώση της Dien Bien Phu, η οποία καταλήφθηκε μετά από μακρά πολιορκία λόγω της ανικανότητας των Γάλλων να την υποστηρίξουν, ήταν το κύκνειο άσμα του πολέμου ενάντια σε έναν συνεχώς βελτιούμενο και ενισχυόμενο στρατό Βιετ Μινχ. Στη συνέχεια, το ξέσπασμα της επανάστασης στην Αλγερία αντιμετωπίστηκε αρχικά με τα διαθέσιμα στρατεύματα φρουράς στη χώρα, αλλά οι δυνάμεις ενισχύθηκαν σύντομα από αποστολή στρατευμάτων από τη Γαλλία και την ανασυγκρότηση των τμημάτων που επέστρεφαν από την Ινδοκίνα. Παρά την τελική πολιτική αποχώρηση, ο γαλλικός στρατός ουσιαστικά νίκησε σε στρατιωτικό επίπεδο τους αντιπάλους του στην Αλγερία, επειδή παρουσιάστηκε σε μεγάλο βαθμό καλύτερα οργανωμένος. Φάνηκε ότι οι Γάλλοι είχαν μάθει καλά τα στρατιωτικά μαθήματα της Ινδοκίνας (Jackson 2005).

Παρά τις όποιες εξελίξεις στο στρατιωτικό τομέα, σε πολιτικό επίπεδο, εφευρίσκοντας την κατ' όνομα ανεξαρτησία των γαλλόφωνων κρατών της Αφρικής μέσω των «Συνθηκών Συνεργασίας» στα τέλη της δεκαετίας του 1950 και στις αρχές της δεκαετίας του 1960, ο Πρόεδρος Charles de Gaulle εξασφάλισε μια μετάβαση από την αποικιακή στη νέο-αποικιακή εξάρτηση, με μια έμμεση και λεπτή μορφή κυριαρχίας με πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά, στρατιωτικά ή τεχνικά μέσα (Gregory 2000). Τα επόμενα 35 περίπου χρόνια, στο πλαίσιο του Ψυχρού Πολέμου, η Γαλλία διαχειρίστηκε μια «αυτοκρατορία» στην υποσαχάρια Αφρική, βασισμένη στους πολιτιστικούς, οικονομικούς, γλωσσικούς και προσωπικούς δεσμούς που σφυρηλατήθηκαν κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας και κάπως λιγότερο στη

«γεωγραφική εγγύτητα». Αν και είναι αποδεκτό ότι αυτά τα στοιχεία διαμόρφωσαν τη γαλλική πολιτική, δεν εξηγούν πλήρως το φαινόμενο. Στην καρδιά της η γαλλική πολιτική πηγάζει από το εθνικό συμφέρον και το εθνικό πλεονέκτημα. Στη μετααποικιακή Αφρική, η Γαλλία βρήκε μια αποκλειστική σφαίρα επιρροής, στην οποία να βασίζει τους ισχυρισμούς της για το μεγαλείο και το καθεστώς της μεγάλης δύναμης, καθώς και τους ισχυρισμούς της ηγεσίας του Τρίτου Κόσμου. Επιπλέον, εκεί βρήκε τους στρατηγικούς πόρους, ειδικά πετρέλαιο και ουράνιο, και μια έτοιμη αγορά για γαλλικά προϊόντα, γαλλική κουλτούρα και γαλλικές ιδέες. Με τη γαλλόφωνη Αφρική, η Γαλλία ήταν πάντα κάτι περισσότερο από ένα μεσαίου μεγέθους ευρωπαϊκό κράτος.

Το βασικό στοιχείο τόσο στη συνέχεια όσο και στη σταθερότητα στη γαλλόφωνη Αφρική ήταν ο ρόλος του γαλλικού στρατού. Μετά την ανεξαρτητοποίηση των αφρικανικών κρατών, η Γαλλία σύναψε μια ποικιλία επίσημων συμφωνιών αμυντικής και στρατιωτικής συνεργασίας με τα γαλλόφωνα κράτη της Αφρικής και συμπεριέλαβε και τις πρώην βελγικές αποικίες του Μπουρούντι, της Ρουάντα και του Ζαΐρ στη σφαίρα επιρροής της στα μέσα της δεκαετίας του 1970. Αυτές οι διευθετήσεις επέτρεψαν στη Γαλλία να διατηρήσει την ηγεμονία και την περιφερειακή σταθερότητα, ακόμη και με τη βία, μια δυνατότητα που η Γαλλία δεν δίστασε να ασκήσει. Συνολικά, μεταξύ 1962 και 1995 η Γαλλία επενέβη στρατιωτικά 19 φορές σε αφρικανικά κράτη. Όταν ο Πρόεδρος Ζακ Σιράκ ανέλαβε την εξουσία το 1995, η Γαλλία είχε ενεργές στρατιωτικές συμφωνίες με 23 γαλλόφωνα αφρικανικά κράτη. Σε έξι από αυτά είχε μόνιμη στρατιωτική παρουσία, ήτοι στο Καμερούν (10), το Τζιμπουτί (3.500), τη Γκαμπόν (610), την Ακτή Ελεφαντοστού (580), την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία (1.500) και τη Σενεγάλη (1.300) και είχε επίσης 850 στρατιώτες στο Τσαντ σύμφωνα με τους όρους μιας προσωρινής διμερούς συμφωνίας στρατιωτικής βοήθειας. Εκτός όμως από τη φυσική παρουσία, εξίσου σημαντικό ρόλο έπαιξε η επιρροή που ασκούσε η οργανωσιακή κουλτούρα του γαλλικού στρατού στην πολιτική εθνικής άμυνας αυτών των γαλλόφωνων αφρικανικών κρατών. Από την ανεξαρτητοποίησή τους τα γαλλόφωνα αφρικανικά κράτη βασιζόταν στην εκπαίδευση και τον εξοπλισμό του στρατού τους σχεδόν αποκλειστικά στις γαλλικές ένοπλες δυνάμεις.

Μετά τη λήξη του ψυχρού πολέμου η θέση της Γαλλίας στην Αφρική άρχισε να κλονίζεται. Η ανάμιξη σε κρίσεις όπως στη Ρουάντα και το Ζαΐρ, υπέσκαψε την ήδη κλονισμένη θέση της. Ως επακόλουθο η κυβέρνηση Jospin αποφάσισε ουσιαστικές

περικοπές στον αριθμό των μονίμων δυνάμεων της Γαλλίας στην Αφρική. Έτσι, η δύναμη των 8.000 στρατιωτών μειώθηκε σε περίπου 5.500, έκλεισαν οι γαλλικές βάσεις στο Καμερούν και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και συνολικά η μείωση των δυνάμεων σε όλες τις αφρικανικές χώρες έφτασε το 40%. Αυτές οι περικοπές καθορίστηκαν σε μεγάλο βαθμό από δημοσιονομικούς περιορισμούς και ήταν σύμφωνες με τις συνολικές περικοπές του υπουργείου άμυνας. Ωστόσο, οι περικοπές εντάσσονταν στο πλαίσιο της αλλαγής της γαλλικής θέσης στην Αφρική. Η απώλεια της γαλλικής νομιμοποίησης και επιρροής, ο εκτοπισμός της Γαλλίας από την περιοχή των Μεγάλων Λιμνών και η παρέμβαση των Ηνωμένων Πολιτειών, της Βρετανίας και των αγγλόφωνων αφρικανικών κρατών (ιδιαίτερα της Νιγηρίας και της Νότιας Αφρικής) έθεσαν τέλος στην αποκλειστικότητα της γαλλικής επιρροής στη γαλλόφωνη Αφρική.

Προβολή στρατιωτικής ισχύος

Στην προσπάθειά της να ανταπεξέλθει στις διεθνείς της δεσμεύσεις με τα περιορισμένα μέσα της, η Γαλλία έχει θέσει ως στόχο κατά πρώτον την προσαρμογή των συμβατικών της δυνάμεων για την άσκηση επιρροής εκτός Ευρώπης και κατά δεύτερον στη μεγιστοποίηση της απόδοσης τους. Για να γίνει αυτό πληρέστερα κατανοητό, πρέπει να εξετάσουμε τους νέους ρόλους, που ο γαλλικός στρατός καλείται να διαδραματίσει στην Αφρική, αυτόν της πρόληψης και της προβολής. Το ζήτημα για τη Γαλλία είναι η εξασφάλιση των συμφερόντων της με τη χρήση του χαμηλότερου δυνατού επιπέδου στρατιωτικής δύναμης. Γίνεται εύκολα κατανοητό ότι η Γαλλία επενδύει στην έννοια της πρόληψης, για να μη χρειαστεί να αντιμετωπίσει πιο επικίνδυνες καταστάσεις. Ο τρόπος για να το πετύχει αυτό είναι με έγκαιρες πληροφορίες και προαποστολή δυνάμεων. Για το πρώτο, οι προσπάθειες της Γαλλίας επικεντρώθηκαν σε εθνικό επίπεδο στη βελτίωση των πληροφοριών θεάτρου επιχειρήσεων και σε ευρωπαϊκό επίπεδο στις πληροφορίες του διαστήματος. Η ιδέα πίσω από την προαποστολή δυνάμεων είναι να μεγιστοποιηθεί η αποδοτικότητα και η ευελιξία των γαλλικών στρατιωτικών δυνάμεων εκτός Ευρώπης. Η επαγγελματικοποίηση των ενόπλων δυνάμεων επέτρεψε στη Γαλλία, να διατηρεί ένα μεγάλο αριθμό γαλλικών στρατευμάτων σε διαφορετικές αποστολές στο εξωτερικό είτε με τα Ηνωμένα Έθνη είτε στις υπερπόντιες κτήσεις της. Αυτό επιτυγχάνεται με την ομαλή εναλλαγή του προσωπικού μεταξύ των επιχειρήσεων, εξομαλύνοντας έτσι τα

μακροχρόνια εμπόδια στην ανάπτυξη αποστολών εκτός του γαλλικού εδάφους και ανοίγοντας το δρόμο για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.

Στον τομέα των πυρηνικών, με την υποβάθμιση της απειλής μετά την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η Γαλλία μπόρεσε να παροπλίσει το χερσαίο της πυραυλικό οπλοστάσιο, το οποίο βρισκόταν επί χρόνια ως στοιχείο αποτροπής στο οροπέδιο d'Albion. Η ύπαρξη αυτής της βάσης πυρηνικών βαλλιστικών πυραύλων έδινε στη Γαλλία τη δυνατότητα του δεύτερου χτυπήματος σε ένα δυνητικό αντίπαλο. Ωστόσο, διατήρησε τα άλλα δύο στοιχεία της πυρηνικής της αποτροπής, το εναέριο και το θαλάσσιο. Από τα τέλη του 1996, η Διοίκηση Στρατηγικών Ναυτικών Δυνάμεων (FOST), διέθετε τέσσερα υποβρύχια βαλλιστικών πυραύλων (SSBN), το καθένα με 16 σωλήνες εκτόξευσης. Υπάρχουν πάντα τρία υποβρύχια επιχειρησιακά ενώ ένα τέταρτο δεν είναι επιχειρησιακά διαθέσιμο λόγω περιοδικής συντήρησης. Η Διοίκηση Στρατηγικών Αεροπορικών Δυνάμεων (FAS), περιλαμβάνει δύο μοίρες Rafale, δηλαδή συνολικά περίπου 40 αεροσκάφη. Αυτά τα αεροσκάφη μπορούν να αναπτυχθούν σε τρεις πυρηνικές βάσεις (Saint-Dizier, Istres, Avord). Η FAS διαθέτει επίσης στόλο 14 αεροσκαφών εναέριου ανεφοδιασμού Boeing KC 135. Τέλος, ένας αριθμός αεροσκαφών, περίπου δέκα Rafale Marine, που βρίσκονται επί του αεροπλανοφόρου Charles de Gaulle, αποτελούν την Πυρηνική Ναυτική Αεροπορία (FANu), η οποία μπορεί να λάβει αποστολές με απόφαση του Γάλλου προέδρου. Η αξία αυτής της ναυτικής Μοίρας αεροσκαφών, που διαθέτει μόνο η Γαλλία, είναι πολύ σημαντική. Πρώτον, της δίνει τη δυνατότητα προβολής ισχύος σε περιοχές κοντά σε ζώνες κρίσεων, επιδεικνύοντας την πρόθεση της Γαλλίας να υπερασπιστεί τα ζωτικά της συμφέροντα. Κατά δεύτερον, η πυρηνική αυτή αεροπορική δύναμη δεν υπόκειται σε συγκεκριμένους περιορισμούς που αφορούν στις πτήσεις, όπως ζώνες απαγόρευσης πτήσεων κ.λπ. Έτσι δύναται να συμβάλει ουσιαστικά στον αιφνιδιασμό του αντιπάλου.

Οι προοπτικές των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων στον 21ο Αιώνα

Στη σύγχρονη Γαλλία και στη σκιά των τρομοκρατικών επιθέσεων, όπως η επίθεση στο Île-de-France, στο μητροπολιτικό έδαφός της, δημιούργησε μια έντονη κινητικότητα προς τον εκσυγχρονισμό των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων. Μεταξύ των ετών 2010 και 2025, ο εξοπλισμός του Γαλλικού Στρατού θα έχει αλλάξει περισσότερο από ό,τι είχε αλλάξει μεταξύ 1970 και 2010. Όμως, αυτή η αλλαγή δεν θα περιοριστεί μόνο στο επίπεδο του εξοπλισμού, ο Γαλλικός Στρατός υφίσταται επίσης σημαντικές

οργανωτικές αλλαγές. Αυτή είναι μια προσπάθεια του Γαλλικού Στρατού να εξισορροπήσει την ανάγκη για επεμβάσεις του στο εξωτερικό, και την ανάγκη για επιχειρήσεις εσωτερικής ασφαλείας.

Το νέο οργανωτικό πλάνο του γαλλικού στρατού, που ανακοινώθηκε το 2015, αφορά στο σχηματισμό δεκατριών νέα διοικήσεων και έχει να κάνει εκτός των άλλων και με την αντιμετώπιση εσωτερικών απειλών. Το σχέδιο λαμβάνει υπόψη του την ανάγκη για υπερπόντιες επεμβάσεις, προσπαθώντας να την εξισορροπήσει με την ανάγκη συμμετοχής του στρατού για την προστασία ολόκληρης της γαλλικής επικράτειας. Για το σκοπό αυτό, δημιουργήθηκε ξεχωριστή διοίκηση, η Διοίκηση Εθνικής Επικράτειας, που έχει σαν σκοπό να προετοιμάσει και να διευκολύνει τη στρατιωτική εμπλοκή στο εσωτερικό της Γαλλίας, σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών ή κινδύνου εσωτερικής ασφάλειας. Βασικές Μονάδες του στρατού, όπως ειδικές δυνάμεις, αερομεταφερόμενα τμήματα (συμπεριλαμβανομένης μιας νέας αερομεταφερόμενης ταξιαρχίας), Μονάδες πληροφοριών και συστήματα επιτήρησης και επικοινωνιών, καθώς και Μονάδες Διοικητικής Μέριμνας έχουν αναδιοργανωθεί, ενισχυθεί και ενοποιηθεί σε νέες διοικήσεις. Οι Μονάδες μάχης έχουν ανασυνταχθεί σε ένα σύνολο 47.000 στρατιωτών, το οποίο αποτελείται από την 3η Μεραρχία και τη νεοσυσταθείσα 1η Μεραρχία. Μπορεί να πει κανείς ότι αυτή η αλλαγή αποτελεί στροφή σε σχέση με την οργάνωση σε Ταξιαρχίες, που υπήρχε κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1990. Οι δύο Μεραρχίες αποτελούνται συνολικά από έξι Ταξιαρχίες συνδυασμένων όπλων, δύο τεθωρακισμένες, δύο μέσες και δύο ελαφρές.

Εκτός όμως από τις παραπάνω οργανωτικές μεταβολές, ο γαλλικός στρατός προχώρησε σε δύο ακόμη σημαντικές αλλαγές. Η πρώτη είναι η αύξηση της επιχειρησιακής δύναμης μάχης του στρατού από 66.000 σε 77.000 στρατιώτες δημιουργώντας έτσι 33 Λόχους πεζικού, τεθωρακισμένων και μηχανικού μάχης (Hémez 2017). Η δεύτερη αφορά στον εξοπλισμό που χρειάζεται ο στρατός για επεμβάσεις στο εξωτερικό ή για την αντιμετώπιση μιας απειλής υψηλού επιπέδου. Υπό αυτό το πρίσμα, ο γαλλικός στρατός ανανεώνει ξανά τον εξοπλισμό του αντικαθιστώντας οχήματα, όπως το τεθωρακισμένο όχημα μεταφοράς προσωπικού και υποστήριξης VAB, τα αναγνωριστικά AMX-10 RC και άλλα. Ο νέος εξοπλισμός, συμπεριλαμβανομένων 630 τροχοφόρων οχημάτων μάχης VBCI, συλλογές μαχητή πεζικού νέας γενιάς FELIN (έχουν ήδη αξιολογηθεί σε επιχειρήσεις στο Αφγανιστάν (Shurkin, 2013), οβιδοβόλα CAESAR των 155 χιλιοστών, επιθετικά ελικόπτερα Tiger

και άλλα, έχουν χρησιμοποιηθούν ευρέως κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων στην περιοχή Σαχέλ της Αφρικής. Για τη βελτίωση των δυνατοτήτων αναγνώρισης πεδίου μάχης, ο Γαλλικός Στρατός σκοπεύει να βελτιώσει τις δυνατότητές του με τη χρήση drone, παραγγέλλοντας μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα Sagem Patroller. Όσον αφορά στις αλλαγές εξοπλισμού, με το πρόγραμμα SCORPION²¹ ο γαλλικός στρατός προσδοκά να εκσυγχρονίσει πλήρως τις μονάδες συνδυασμένων όπλων επιπέδου τάγματος, εξοπλίζοντάς τες με οχήματα Griffon και αναγνωριστικά Jaguar. Η πρόβλεψη είναι όλα τα οχήματα μέσω των Ταξιαρχιών να αντικατασταθούν. Ο στρατός σκοπεύει να έχει στην κατοχή του οχήματα μάχης που να μπορούν εύκολα να μεταφερθούν σε μακρινά θέατρα επιχειρήσεων και επίσης να μπορούν να ανταπεξέλθουν σε συγκρούσεις υψηλής έντασης αυξάνοντας έτσι την εκστρατευτική του ικανότητα. Η ικανότητα αυτή υπαγορεύει την άμεση ανάπτυξη συνδυασμένων δυνάμεων σε οποιαδήποτε «θερμή» περιοχή στον κόσμο και της διεξαγωγής επιχειρήσεων κατά την άφιξη σε αυτή. Οι εκστρατευτικές επιχειρήσεις απαιτούν την ικανότητα ανάπτυξης γρήγορα και με ελάχιστη προειδοποίηση, διαμόρφωση των συνθηκών της περιοχής επιχειρήσεων και ικανότητα ενεργείας αμέσως κατά την άφιξη, εκμεταλλευόμενοι την επιτυχία και ενοποιώντας τα τακτικά και επιχειρησιακά κέρδη. Αυτές οι ικανότητες είναι κάτι περισσότερο από φυσικά χαρακτηριστικά. Θα πρέπει να αποτελούν νοοτροπία ή εκστρατευτική «κουλτούρα» που διαπνέει όλη τη δύναμη (Shurkin 2016).

Πέραν των αλλαγών στην οροφή και τον εξοπλισμό των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων, η γαλλική ηγεσία προσανατολίζεται και σε ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών, που θα βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα των τμημάτων κατά τη μάχη. Η καινοτόμα σύλληψη αφορά στο μέλλον της χερσαίας μάχης και έχει πάρει την ονομασία «ψηφιακά ενισχυμένος συλλογικός πόλεμος». Ο στόχος του προγράμματος, ενόψει και της ενσωμάτωσης των νέων μέσων, είναι να διατηρηθεί η τακτική και επιχειρησιακή υπεροχή του γαλλικού στρατού, προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τόσο ανορθόδοξες απειλές σε επιχειρήσεις ανά τον κόσμο όσο και ένοπλες δυνάμεις άλλων κρατών σε ένα συμβατικό θέατρο επιχειρήσεων. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί με την εισαγωγή ενός συστήματος διοίκησης και πληροφοριών που

²¹ Synergie du COntact Renforcé par la Polyvalence et l'Info valorisatiON

δημιουργεί ένα δίκτυο πολλών ανταποκριτών. Το σύστημα αυτό ενσωματώνει την αυτόματη ανταλλαγή πληροφοριών, η οποία με τη σειρά της αναβαθμίζει τη διοίκηση, τον έλεγχο, τις επικοινωνίες, την πληροφορική, τις πληροφορίες, την επιτήρηση και την αναγνώριση (C4ISR). Επίσης, δίνει τη δυνατότητα παρακολούθησης των φίλιων δυνάμεων σε πραγματικό χρόνο, καθώς και ενισχυμένη πραγματικότητα. Αυτές οι νέες τεχνολογίες θα επιτρέψουν στον στρατό να επιταχύνει τον επιχειρησιακό του ρυθμό, καθώς οι δικτυωμένες μονάδες θα ενισχύσουν την ανταλλαγή πληροφοριών και θα συντομεύσουν σημαντικά τον κύκλο λήψης αποφάσεων. Επιπλέον, Η εισαγωγή δυνατοτήτων βολής πέρα από την γραμμή οπτικής επαφής είναι ακόμη μια καινοτομία, που αναμένεται να αυξήσει την αποτελεσματικότητα των γαλλικών ομάδων μάχης.

Παρά το γεγονός ότι ο Γαλλικός Στρατός έχει δώσει έμφαση στις επιχειρήσεις στο εξωτερικό και στην προβολή ισχύος, υπάρχει πάντα η ανάγκη προστασίας της εθνικής ασφάλειας. Αυτό έχει σαν συνέπεια, μετά το 2016 να επιδιωχθεί μια ισορροπία μεταξύ των αποστολών στο εξωτερικό και των υποχρεώσεων στο εσωτερικό της Γαλλίας. Αυτή η προσπάθεια έγινε αντιληπτή όταν τρεις ημέρες μετά τις επιθέσεις στο Ιλ-ντε-Φρανς 10.000 στρατιώτες αναπτύχθηκαν στις μεγαλύτερες γαλλικές πόλεις, σε μια επιχείρηση που ονομάστηκε «επιχείρηση Sentinelle». Οι υποχρεώσεις του στρατού σε επιχειρήσεις στο εσωτερικό επιβάρυναν, όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, το χρόνο που ο Γάλλος στρατιώτης επιχειρεί στο εξωτερικό αλλά και εντός Γαλλίας. Πράγματι, ενώ ο χρόνος υπηρεσίας στο εξωτερικό παρέμεινε στο 15 τοις εκατό του χρόνου του, ο χρόνος που πρέπει να αφιερώσει στο εσωτερικό έχει αυξηθεί από το 5 στο 35-45 τοις εκατό. Για να βελτιωθεί η κατάσταση αυξήθηκε η οροφή του ενεργού στρατού, ώστε ο χρόνος που θα αφιερώνεται εντός συνόρων να μην ξεπερνά το 20 έως 25 τοις εκατό του χρόνου ενός Γάλλου στρατιώτη. Ένας άλλος τρόπος που μελετάται, για να μετριαστεί η πίεση που ασκείται στα γαλλικά στρατεύματα, είναι η χρήση των διαθέσιμων εφεδρικών δυνάμεων. Προς αυτή την κατεύθυνση, η Γαλλία εξετάζει το ενδεχόμενο αύξησης των επιχειρησιακών εφεδρειών της από περίπου 16.500, που ήταν το 2016, σε 24.500. Επιπλέον, για να αυξήσει τις επιχειρησιακές της εφεδρείες, η Γαλλία δημιούργησε μια Διοίκηση Εθνικής Φρουράς τον Οκτώβριο του 2016, η οποία έχει κυρίως ρόλο συντονισμού. Ο στόχος είναι η συγκρότηση μια δύναμη περίπου 84.000 στρατιωτών με την ανασυγκρότηση της αστυνομίας, της εθνικής χωροφυλακής (gendarmerie national) και των εφέδρων.

Η διπλή ανάγκη της ασφαλείας της πατρίδας και των δεσμεύσεων στο εξωτερικό, απαιτεί μια νέα προσέγγιση στο μοντέλο επέμβασης του γαλλικού στρατού. Από το 2014, τα γαλλικά στρατεύματα έχουν εμπλακεί στην επιχείρηση Chammal στο Ιράκ και στη Συρία, για να υποστηρίξουν επιχειρήσεις κατά του Ισλαμικού Κράτους. Ένας μεγάλος αριθμός στρατιωτών εμπλέκεται κάθε χρόνο στις επιχειρήσεις αυτές, αναδεικνύοντας τη συνεισφορά της Γαλλίας στην τρίτη μεγαλύτερη της Ατλαντικής συμμαχίας. Από την άλλη μεριά, η επιχείρηση Barkhane στο Μάλι της δυτικής Αφρικής εξακολουθεί να αποτελεί επιχειρησιακή αλλά και στρατηγική προτεραιότητα. Η συγκεκριμένη επιχείρηση επέβαλε την αναδιοργάνωση των γαλλικών δυνάμεων, που ήταν ήδη παρούσες στη δυτική Αφρική. Από το 2017 η Γαλλία αναπτύσσει πάνω από 3.500 άνδρες στις χώρες της περιοχής του Sahel. Η ανάγκη συμμετοχής σε αυτή, περιόρισε σημαντικά άλλες λιγότερο σημαντικές επιχειρήσεις όπως η επιχείρηση Sangaris στην Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Επιπρόσθετα, η Γαλλία διατηρεί μακρά στρατιωτική παρουσία σε πολλές αφρικανικές χώρες με τη συμμετοχή πάνω από 3.800 στρατιωτών. Για την αντιμετώπιση αυτών των δεσμεύσεων στο εξωτερικό αλλά και της ζήτησης για επιχειρήσεις εσωτερικής ασφάλειας, η Γαλλία επιδιώκει σε κάποιο βαθμό να μετασχηματίσει το μοντέλο επέμβασής της μειώνοντας τη χρονική τους διάρκεια. Έτσι, το Παρίσι υιοθέτησε την έννοια των «επιχειρήσεων μετάβασης», ο στόχος των οποίων είναι η αποστολή δυνάμεων για σταθεροποίηση μια κατάστασης έως ότου άλλες δυνάμεις μπορέσουν να αναλάβουν την αποστολή. Σύμφωνα με αυτή τη στρατηγική, μία μικρή σε αριθμό αλλά αποτελεσματική δύναμη θα χρησιμοποιείται κατά τη φάση της επέμβασης, για να υποβοηθήσει την ταχεία ανάπτυξη δυνάμεων των Ηνωμένων Εθνών και έως ότου μεταβιβαστεί η εξουσία σε έναν πολυεθνικό οργανισμό. Η ανάγκη μείωσης της διάρκειας επέμβασης στο εξωτερικό, σε μεγάλο βαθμό οφείλεται σε οργανωτικούς λόγους. Από το τέλος του Ψυχρού Πολέμου το μέγεθος του γαλλικού στρατού έχει μειωθεί δραστικά. Επίσης, σύμφωνα με την αποστολή του, θα πρέπει να μπορεί να αναπτύξει 15.000 στρατιώτες σε ένα κεντρικό θέατρο και άλλες 7.000–8.000 στρατιώτες σε ένα δευτερεύον θέατρο επιχειρήσεων για έως και έξι μήνες. Ωστόσο, κατά μέσο όρο 7.500 στρατιώτες αναπτύσσονται σε υπερπόντιες επιχειρήσεις, χωρίς να υπολογιστούν αυτοί που επιχειρούν στη Γαλλία στο πλαίσιο της επιχείρησης Sentinelle. Λόγω αυτών των περιορισμών στο υλικό και το ανθρώπινο δυναμικό, επικρατεί έντονος σκεπτικισμός σε σχέση με την εμπλοκή δυνάμεων σε μακροχρόνιες αποστολές σταθεροποίησης, όπως έγινε με το Αφγανιστάν.

Συμπεράσματα – Προτάσεις

Μελετώντας την εξέλιξη και τις αλλαγές στον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων τους τελευταίους δύο αιώνες, θα μπορούσαμε να κάνουμε κάποιες γενικές επισημάνσεις, σε σχέση με τα στρατηγικά διλήμματα αλλά και τις προκλήσεις που αντιμετώπισε η Γαλλία και πως αυτά επηρέασαν και επηρεάζουν την οργανωσιακή τους κουλτούρα. Η Γαλλία ως χώρα και ως μεγάλη δύναμη είχε ανέκαθεν μια κουλτούρα αποικιοκρατική. Αυτή η κουλτούρα φαίνεται να είναι τόσο βαθιά ριζωμένη στο συλλογικό υποσυνείδητο του λαού, που παρά τις όποιες αντιξοότητες, καταστροφές και πισωγυρίσματα, παραμένει και σήμερα ένας παράγοντας, που συνεχίζει να επηρεάζει τις πολιτικές στρατηγικές αποφάσεις της χώρας.

Με τη γέννηση ήδη της πρώτης Γαλλικής Δημοκρατίας έχουμε και τα πρώτα σταθερά βήματα για την οργάνωση ενός ισχυρού στρατού, που θα μπορούσε να υπερασπιστεί τη χώρα αλλά και τα συμφέροντά της σε ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον όπως της Ευρώπης του 19^{ου} αιώνα. Το σύστημα της καθολικής στράτευσης ήταν μια καινοτομία για την εποχή και έδινε στη Γαλλία, έναντι των δυνητικών αντιπάλων της, το πλεονέκτημα μιας αστείρευτης δεξαμενής εκπαιδευμένων εφεδρικών στρατευμάτων, τα οποία μπορούσε να παρατάξει σε περίπτωση ανάγκης. Παράλληλα με αυτή όμως ο γαλλικός στρατός σφυρηλατήθηκε ως σύνολο και με ηθικές αξίες, όπως ο πατριωτισμός, η τιμή και το «πνεύμα Μονάδας». Το υπόβαθρο αυτό με την κατάλληλη οργάνωση και εξοπλισμό και υπό την χαρισματική ηγεσία του Ναπολέοντα Ι, κατάφερε να επικρατήσει σε επιχειρησιακό επίπεδο σε όλα τα πεδία των μαχών, δίνοντας στο γαλλικό στρατό των αρχών του 19^{ου} αιώνα τη φήμη του καλύτερου ευρωπαϊκού στρατού. Άλλες καινοτομίες του Ναπολέοντα ήταν η διαίρεση του στρατού σε Σώματα, τα οποία μπορούσαν να αναλάβουν ανεξάρτητη δράση, η οργάνωση της επιμελητείας και ενός άρτιου συστήματος διοίκησης και ελέγχου, αλλά και η τοποθέτηση κατάλληλων ηγετών προγκισμένων με ανεξάρτητο πνεύμα και πρωτοβουλία, ικανών να φέρουν σε πέρας την οποιαδήποτε αποστολή.

Όταν αργότερα η ηγετική φυσιογνωμία του Ναπολέοντα εξέλιπε, η ποιότητα του στρατεύματος άρχισε σταδιακά να φθίνει. Παρά το γεγονός ότι ο θεσμός των «Μεραρχιών» εξακολούθησε να λειτουργεί, η στράτευση έπαψε να είναι καθολική, ενώ μεγάλα προβλήματα παρουσιάζονταν στην εκπαίδευση και στη διοίκηση των

τμημάτων. Αποτέλεσμα όλων αυτών, παρά τις όποιες επιτυχίες σε εκστρατείες εκτός συνόρων, ήταν ότι όταν η χώρα κλήθηκε να αντιμετωπίσει μια πραγματικά ισχυρή απειλή, όπως εξελίχθηκε η Πρωσία στο δεύτερο μισό του αιώνα, απέτυχε οικτρά και αντιμετώπισε σκληρή και ταπεινωτική ήττα κατά το γαλλο-πρωσικό πόλεμο του 1870.

Μια ήττα τόσο συντριπτική (ο ίδιος ο βασιλιάς της Γαλλίας Ναπολέον III σύρθηκε αιχμάλωτος από τον πρωσικό στρατό) ήταν αναμενόμενο να προκαλέσει τριγμούς στο πολιτικό αλλά και το στρατιωτικό οικοδόμημα της Γαλλίας. Τα διδάγματα από τον πόλεμο αναλύθηκαν και η αλλαγές στη στρατολόγηση, οργάνωση και το δόγμα άρχισαν να φαίνονται ήδη πριν την έλευση του 20^{ου} αιώνα. Άλλωστε, ο μέσος Γάλλος πολίτης επιθυμούσε και ανέμενε να πάρει τη ρεβάνς σε μια νέα γαλλο-γερμανική σύγκρουση. Η δυνατότητα του γερμανικού στρατού να κινητοποιεί μεγάλους αριθμούς εκπαιδευμένων εφέδρων, φάνηκε ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο στην επιτυχία έναντι ενός μικρότερου επαγγελματικού στρατού όπως ο γαλλικός. Επομένως, οι Γάλλοι για να αντισταθμίσουν την αριθμητική υπεροχή των Γερμανών, επανέφεραν το σύστημα της καθολικής στράτευσης, που ήταν άλλωστε και στη δική τους οργανωσιακή κουλτούρα. Επιπλέον, έδωσαν βαρύτητα στην εκπαίδευση και την κατάρτιση των αξιωματικών τους προκειμένου να μπορεί να κινητοποιηθεί μια τεράστια δύναμη εφέδρων εν καιρό πολέμου. Στον τομέα του δόγματος αρχικά υιοθετήθηκε μια μάλλον αμυντική προσέγγιση, με έμφαση στην κατασκευή οχυρωματικών έργων. Παρόλα αυτά, η ψυχροσύνθεση του λαού σε συνδυασμό με την επιθετική ρητορική της γαλλικής διανόησης, δημιούργησαν τις προϋποθέσεις για αλλαγή του δόγματος από αμυντικό σε επιθετικό. Δόθηκε μεγάλη έμφαση στο ηθικό και τα ψυχικά χαρίσματα του Γάλλου στρατιώτη και παραβλέφθηκαν βασικοί παράγοντες όπως η ισχύς πυρός και άλλες τεχνολογικές εξελίξεις. Ακόμη και κάποιες φωνές της στρατιωτικής ηγεσίας που καλούσαν σε μια πιο ορθολογική προσέγγιση των αναμενόμενων πολεμικών επιχειρήσεων, δεν εισακούστηκαν, κυρίως για πολιτικούς λόγους. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονιστεί ότι ο παράγοντας «ηθικό» παίζει πολύ μεγάλο ρόλο κατά τις επιχειρήσεις, πλην όμως για την θεσμοθέτηση του στρατιωτικού δόγματος θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όλοι οι παράγοντες που επηρεάζουν την εξέλιξη των επιχειρήσεων. Επιπλέον, τα διδάγματα από τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι το δόγμα δεν θα πρέπει να είναι μια άκαμπτη παράθεση κανόνων, μια «συνταγή» επιτυχίας, άλλα μάλλον μια αναφορά σε αρχές και μεθόδους

που ο κάθε ηγήτορας θα πρέπει να χρησιμοποιεί μετά από σωστή εκτίμηση της τακτικής καταστάσεως.

Η ήττα της Γερμανίας στο Μεγάλο Πόλεμο ήταν η απαρχή μιας πυρετώδους προετοιμασίας για την επόμενη παγκόσμια σύγκρουση. Για άλλη μια φορά η Γαλλία, υπό την ψυχολογική επίδραση των τεράστιων απωλειών, προσπάθησε να βελτιώσει την οργάνωση και το δόγμα του στρατού της και έκανε πάλι λάθος. Η κατασκευή της οχυρωμένης γραμμής Maginot και η έμφαση στην ισχύ πυρός και τη «μεθοδική μάχη» αποδείχθηκε ότι δεν ήταν κινήσεις προς τη σωστή κατεύθυνση. Κατά τη διάρκεια του μεσοπολέμου, η χώρα είχε το χρόνο αλλά και τα μέσα να προετοιμαστεί για τον επερχόμενο πόλεμο. Η πολιτική βούληση ευνοούσε τις μεταρρυθμίσεις προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού, προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο αυξανόμενος κίνδυνος μιας επανεξοπλισμένης Γερμανίας. Η διάθεση των οικονομικών πόρων στο στρατό ήταν επαρκής. Η γαλλική πολεμική βιομηχανία κατασκεύαζε καλύτερης ποιότητας άρματα. Ωστόσο, όλα αυτά δεν κατάφεραν να επιφέρουν το επιθυμητό αποτέλεσμα κατά τις επιχειρήσεις. Οι Γάλλοι απέτυχαν να πάρουν τα σωστά διδάγματα από τον προηγούμενο πόλεμο. Το δόγμα της Μεθοδικής Μάχης υπερτόνιζε τη σημασία της ισχύος πυρός και δημιουργούσε μια υπερβολικά συγκεντρωτική δομή διοίκησης και ελέγχου, που αφαιρούσε οποιαδήποτε πρωτοβουλία των κατώτερων διοικητών και την εκμετάλλευση ευκαιριών στο ρευστό πεδίο μάχης. Το σημαντικότερο όμως, ήταν η αποτυχία της ηγεσίας να κατανοήσει πλήρως τη σημασία του άρματος και να εκμεταλλευτεί πλήρως τις δυνατότητές του, χρησιμοποιώντας το συγκεντρωτικά, περιορίζοντάς το σε ρόλο υποστήριξης. Θα έπρεπε λοιπόν να αξιολογηθούν καλύτερα οι καινοτόμες ιδέες ορισμένων θεωρητικών του πολέμου, οι οποίες υπήρχαν ήδη από την εποχή του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Επίσης, θα μπορούσε να αξιολογηθεί πιο προσεκτικά η επίδραση των νέων τεχνολογιών όπως του αεροσκάφους και του άρματος, στο σύγχρονο πεδίο μάχης και οι αλλαγές που επέφεραν προσθέτοντας την Τρίτη διάσταση στις επιχειρήσεις και αυξάνοντας την ταχύτητα των επιχειρήσεων σε πρωτοφανή για την εποχή επίπεδα.

Στη μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο εποχή, η Γαλλία βρέθηκε να είναι μαζί νικητής και ηττημένος. Από τη μια πλευρά ήταν μια από τις νικήτριες μεγάλες δυνάμεις των συμμάχων, αλλά από την άλλη οι τρεις «μεγάλοι», Η.Π.Α., Ε.Σ.Σ.Δ. και Βρετανία δεν τη συμπεριλάμβαναν στις συζητήσεις για λήψη αποφάσεων για το μέλλον του κόσμου. Το γεγονός αυτό δημιούργησε αισθήματα καχυποψίας και ανασφάλειας στις

μεταπολεμικές ηγεσίες της Γαλλίας. Εκτός αυτού, η έλλειψη υποστήριξης από τις Ηνωμένες Πολιτείες, σε ζωτικές για τη Γαλλία επιχειρήσεις στην Ινδοκίνα και το Σουέζ, την έκαναν να συνειδητοποιήσει ότι θα έπρεπε η ίδια με τις δικές της δυνάμεις να προωθήσει τα συμφέροντά της τόσο στην ευρωπαϊκή ήπειρο όσο και στις πρώην αποικίες. Για την προώθηση αυτών των στόχων, επέλεξε να επενδύσει στην πυρηνική τεχνολογία και να καταστεί η τέταρτη πυρηνική δύναμη στον κόσμο. Επιπλέον, όταν εκτίμησε ότι τα συμφέροντά της δεν εξυπηρετούνταν ικανοποιητικά με τη συμμετοχή της στη Βορειοατλαντική Συμμαχία, επέλεξε να αποχωρήσει από αυτή, δημιουργώντας τριγμούς στη συνοχή του δυτικού συνασπισμού. Ωστόσο, ήταν μια στρατηγική που έδειχνε προς πάσα κατεύθυνση ότι η Γαλλία δεν ήταν διατεθειμένη να παραγκωνιστεί και να απεμπολήσει την μακρά παράδοσή της ως μεγάλη δύναμη. Κατά τη διάρκεια της περιόδου του ψυχρού πολέμου, πολλές προσπάθειες αναδιοργάνωσης των ενόπλων δυνάμεων έγιναν με γνώμονα την προάσπιση του εθνικού εδάφους αλλά και τη δέσμευσή της για την προστασία της δυτικής Γερμανίας έναντι της εξ' ανατολών απειλής, αλλά και του πολιτικού και στρατιωτικού ρόλου που ευελπιστούσε να παίζει στη συλλογική ευρωπαϊκή άμυνα.

Η ψυχρόσυνη του γαλλικού λαού σταθερά προσηλωμένη στο να θεωρεί τη χώρα του μεγάλη δύναμη, κατεύθυνε τις αποφάσεις της πολιτικής ηγεσίας, όταν θεωρήθηκε ότι αυτή η κληρονομιά κινδύνευε να χαθεί. Ο μόνος τρόπος για μια περιφερειακή πλέον ευρωπαϊκή δύναμη, για να παραμείνει μέσα στα κέντρα λήψης αποφάσεων σε παγκόσμιο επίπεδο, ήταν η ανεξάρτητη ανάπτυξη της πυρηνικής ικανότητας. Η σωστή εκτίμηση του Προέδρου De Gaulle, τα χρήματα που επενδύθηκαν στην έρευνα και η μεγάλη προσπάθεια των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων να ενσωματώσουν στις οργανωτικές τους δομές τη νέα τεχνολογία, επέτρεψαν στη Γαλλία να παραμείνει στο κλαμπ των ισχυρών. Επιπρόσθετα, αποτέλεσε μια υπολογίσιμη δύναμη με ικανότητα ίσης ανταπόδοσης με πυρηνικά, κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου.

Η λήξη του «ψυχρού» πολέμου ώθησε τη Γαλλία σε μια προσπάθεια αναδιοργάνωσης των δυνάμεών της προκειμένου να ανταποκρίνεται στα στρατηγικά συμφέροντά της. Το φιλόδοξο σχέδιο Armees 2000, για την αναδιοργάνωση του Γαλλικού Στρατού, στα τέλη της δεκαετίας του 1990, ήταν η πιο ολοκληρωμένη και φιλόδοξη μεταρρύθμιση των ενόπλων δυνάμεών της από το 1970. Η νέα οργάνωση προσανατολίστηκε στον ευέλικτο, πολλαπλών χρήσεων επιχειρησιακό σχεδιασμό και

στην προσαρμοσμένη δέσμευση δυνάμεων, για τη διευκόλυνση της εμπλοκής των γαλλικών δυνάμεων σε ένα ευρύ φάσμα επιχειρήσεων, που κυμαίνονταν από αυτοδύναμες επιχειρήσεις έως επιχειρήσεις εντός του πλαισίου του NATO, της ΔΕΕ ή των Ηνωμένων Εθνών. Παρόλα αυτά, η συμμετοχή της Γαλλίας στον Πόλεμο του Κόλπου ανέδειξε μερικές δομικές αδυναμίες των γαλλικών δυνάμεων όταν επιχειρούσαν υπό ενιαία συμμαχική διοίκηση. Τα διδάγματα αυτά αξιολογήθηκαν και ενσωματώθηκαν σε μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα στα τέλη της δεκαετίας του 1990 ο Γαλλικός Στρατός να αποκτήσει μια αξιόλογη ικανότητα να διεξάγει εκστρατείες σε μεμακρυσμένα θέατρα επιχειρήσεων. Ούτω, δόθηκε μεγάλη έμφαση στη «σπονδυλωτή» οργάνωση των δυνάμεων, στη διαλειτουργικότητα και στις συνδυασμένες επιχειρήσεις, που κατέστη ένα από τα πιο εντυπωσιακά χαρακτηριστικά στη μετεξέλιξη των γαλλικών δομών διοίκησης (Sloan 1997). Η προσαρμοστικότητα στις σύγχρονες επιχειρήσεις και η ικανότητα ενσωμάτωσης διδαγμάτων από τη συμμετοχή σε κοινές συμμαχικές δράσεις, είναι παράδειγμα προς μίμηση για τις ένοπλες δυνάμεις χωρών που ευελπιστούν να αναβαθμίσουν τις δυνατότητές τους για την αντιμετώπιση νέων απειλών.

Ένας παράγοντας που φαίνεται να επηρεάζει διαχρονικά τις αποφάσεις της γαλλικής ηγεσίας σε σχέση με την οργάνωση, εκπαίδευση και εξοπλισμό των ενόπλων δυνάμεων, παρά τις όποιες άλλες δεσμεύσεις της εντός ή εκτός Ευρώπης, είναι και η αποικιακή της νοοτροπία. Αμέσως μετά τη λήξη του Β' ΠΠ και παρά την άσχημη κατάσταση της χώρας, έγινε μια προσπάθεια να διατηρηθεί ο έλεγχος στις υπερπόντιες κτήσεις της, με περισσότερη ή λιγότερη επιτυχία. Ακόμη και μετά την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας πολλών πρώην γαλλικών κτήσεων στην Αφρική, η γαλλική παρουσία παρέμεινε με τη μορφή «Συνθηκών συνεργασίας» καθ' όλη τη διάρκεια του «ψυχρού» πολέμου. Η όποια αναδιοργάνωση λοιπόν των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων, έπρεπε να γίνεται υπό το πρίσμα των υποχρεώσεων της ως ηγεμονική δύναμη στην Αφρική. Η προβολή ισχύος και η παροχή εκπαίδευσης και εξοπλισμού βοήθησε για χρόνια τη Γαλλία να διατηρήσει την αίγλη μιας μεγάλης ηγεμονικής δύναμης με επιρροή πολύ πέρα από τα σύνορά της.

Τα τελευταία χρόνια ο Γαλλικός Στρατός έχει αποδυθεί σε μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού σε όλα τα επίπεδα, για ανανέωση του εξοπλισμού των γαλλικών ομάδων μάχης. Ίσως όμως ακόμη πιο σημαντική είναι η προσπάθεια προσαρμογής της στρατιωτικής σκέψης, για να προσαρμόσει το δόγμα και τις τακτικές αλλά και το νέο

εξοπλισμό, στις σύγχρονες επιχειρησιακές απαιτήσεις, προκειμένου να διατηρήσει ένα τακτικό και επιχειρησιακό πλεονέκτημα σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο στρατηγικό περιβάλλον. Η απαίτηση για προστασία της εθνικής επικράτειας, σε συνδυασμό με τη συμμετοχή της Γαλλίας σε επιχειρήσεις στο εξωτερικό επιβάλει την ανάγκη εξεύρεσης μιας ισορροπίας μεταξύ των δύο κύριων υποχρεώσεων. Η αύξηση της οροφής του γαλλικού στρατού από 66.000 σε 77.000 στρατιώτες από τη μια και η επανανεργοποίηση της εφεδρείας είναι βήματα προς την κατεύθυνση επίτευξης αυτής της ισορροπίας αλλά και ένας τρόπος να συνδεθεί η γαλλική στρατηγική κουλτούρα με την ευρωπαϊκή επιχειρησιακή της κληρονομιά. Στην ίδια κατεύθυνση της αύξησης του αριθμού των διαθέσιμων στρατιωτών σε περίπτωση αντιμετώπισης κρίσης είναι και η προσπάθεια ενσωμάτωσης των εφεδρικών δυνάμεων και της αστυνομίας ως 2ης σειράς εφεδρείας. Τρεις είναι οι βασικές αρχές που καθοδηγούσαν και συνεχίζουν να καθοδηγούν το δόγμα, τη στάση και τις αποφάσεις της γαλλικής πολιτικής ηγεσίας, για τη μελλοντική δομή και οργάνωση των ενόπλων δυνάμεων της Γαλλίας (Pezard, Shurkin and Ochmanek 2021). Πρώτον, η Γαλλία είναι και θα συνεχίσει να είναι πυρηνική δύναμη. Δεύτερον, οι ένοπλες δυνάμεις θα πρέπει να είναι σε θέση να παρέμβει άμεσα και σε οποιαδήποτε περιοχή προκειμένου να προστατεύσουν τα εθνικά συμφέροντα της χώρας. Κατά τρίτον, η αναδιοργάνωση και προβολή ισχυρών ενόπλων δυνάμεων βοηθά παράλληλα τη γαλλική αμυντική βιομηχανία, η οποία είναι ένα από τα ζωτικά εθνικά συμφέροντα και πρέπει να προστατευτεί. Εκτιμάται ότι οι αρχές αυτές δεν πρόκειται να αλλάξουν στο μέλλον.

Οποσδήποτε, η διαφορά της οργανωσιακής κουλτούρας της Γαλλίας, σε σχέση με την ελληνική πραγματικότητα είναι τεράστια και εμφανής. Παρόλα αυτά, η Ελλάδα θα μπορούσε να αντλήσει ορισμένα χρήσιμα διδάγματα μελετώντας τις αλλαγές σε αυτή την κουλτούρα αλλά και τα στοιχεία, τα οποία παραμένουν διαχρονικά σταθερά και τη διαμορφώνουν. Η χώρα μας δεν έχει φυσικά το αποικιακό παρελθόν και τις ανάγκες προβολής της ισχύος της πέραν των συνόρων της. Ωστόσο, στην κοντινή γειτονιά της η ανάγκη για προβολή ισχύος με την υιοθέτηση της κατάλληλης οργανωτικής δομής αλλά και εξοπλισμού των ενόπλων δυνάμεων είναι αυταπόδεικτη. Η χώρα μας θα πρέπει να θέσει τους στόχους για την επόμενη 50ετία και να κινηθεί με συνέπεια και σταθερά προς την επίτευξη των στόχων αυτών. Ο Κλάουζεβιτς έχει γράψει ότι «Ο πόλεμος είναι η συνέχεια της πολιτικής με άλλα μέσα». Επομένως, ο εξορθολογισμός των οργανωτικών δομών, με την μείωση του προσωπικού και την

αναδιάταξη Μονάδων, προκειμένου να ικανοποιούνται οι στρατηγικές επιδιώξεις της χώρας και όχι μικροπολιτικές σκοπιμότητες, εκτιμάται ότι θα επιτρέψει σε μια cost-effective προσέγγιση της χρήσης των ενόπλων μας δυνάμεων για την ικανοποίηση των πολιτικών στόχων. Τα πολλά παραδείγματα των καταστροφών που υπέστη η Γαλλία, όταν οι αποφάσεις για την πορεία της εξέλιξης του στρατού παίρνονταν μόνο με μικροπολιτικά κριτήρια, θα πρέπει να μας κάνει να αναλογιστούμε και εμείς τα δικά μας σφάλματα, να διδαχθούμε από αυτά και να μην τα συνεχίσουμε.

Επίλογος

Από τις μακρινές και ταραγμένες εποχές του τέλους του 18ου αιώνα έως τις αρχές του 21ου η Γαλλία διήλθε πολλές μεταβολές στη διεθνή της κατάσταση, τις στρατηγικές της επιδιώξεις, τα κέρδη και τις ζημιές. Υπήρξε μεγάλη αποικιακή και στρατιωτική δύναμη στην Ευρώπη, με οργανωμένο ημι-επαγγελματικό στρατό. Παρόλα αυτά, απέτυχε να προσαρμοστεί έγκαιρα στις αλλαγές που επέφερε η τεχνολογία αλλά και τα νέα δόγματα στο τέλος του 19ου και τις αρχές του 2ου αιώνα. Το γεγονός αυτό την οδήγησε σε καταστροφικές ήττες με χιλιάδες απώλειες. Ωστόσο, η κάθε ήττα αποτέλεσε για τη χώρα το εφαλτήριο για αλλαγές σε όλα τα επίπεδα της στρατιωτικής οργανωσιακής της κουλτούρας, προκειμένου να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις επερχόμενες προκλήσεις. Η ισχυρή της οικονομία, η βιομηχανική της παραγωγή και η καινοτόμες ιδέες βοήθησαν να ανακάμψει από τις καταστροφές του γαλλο-πρωσικού πολέμου και να αντιμετωπίσει με επιτυχία την ανερχόμενη Γερμανία στα χαρακώματα του Μεγάλου Πολέμου. Τα λάθη στην αξιολόγηση των διδαγμάτων του Α' Παγκοσμίου Πολέμου οδήγησαν και πάλι σε ταπεινωτική ήττα κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Πλην όμως, το γαλλικό έθνος έχει να επιδείξει μια αξιοζήλευτη αντοχή και επιμονή στη διαρκή βελτίωση έτσι ώστε να μην υποστεί και πάλι έναν παρόμοιο εξευτελισμό.

Ο Γαλλικός Στρατός αποτελεί ένα μεγάλο ατού για τις στρατηγικές επιδιώξεις της χώρας. Είναι ο μακρύς εκστρατευτικός βραχίονας της Δημοκρατίας, για την προάσπιση των γαλλικών συμφερόντων σε οποιοδήποτε σημείο του κόσμου. Επιπλέον, είναι ο τρόπος για να εξασφαλίσει η Γαλλία ότι θα είναι πάντα στην ομάδα των ισχυρών κρατών του πλανήτη. Η μελετητής της οργανωσιακής κουλτούρας του γαλλικού στρατού μπορεί να αντλήσει διδάγματα, για το πως μια στρατιωτική δύναμη οργανώνεται, εξοπλίζεται και εκπαιδεύεται κάθε φορά με γνώμονα την υποστήριξη των

εθνικών συμφερόντων της χώρας του. Η επιδίωξη της αποτελεσματικότητας σε όλα τα επίπεδα, από τη μία και η προσπάθεια δημιουργίας ικανών ηγητόρων μέσω της ρεαλιστικής εκπαίδευσης, από την άλλη, έχει αναδείξει το Γαλλικό Στρατό σήμερα σε έναν από τους ισχυρότερους στην Ευρώπη. Επιπρόσθετα, μέσα από τη συνεχή βελτίωση του εξοπλισμού του, αποτελεί βασικό πυλώνα στήριξης της αμυντικής βιομηχανίας της Γαλλίας, γεγονός που συνεισφέρει πολλαπλά στην επίτευξη των στρατηγικών της επιλογών. Η οργανωσιακή του κουλτούρα υποδηλώνει ότι διαχρονικά υπήρξε μια ένοπλη δύναμη προσανατολισμένη να υπερασπίζεται τα υπερπόντια συμφέροντα της Γαλλίας στις αποικίες και αλλού. Όμως, σε περιόδους κρίσης, αποτέλεσε το στήριγμα του έθνους για την προάσπιση της εθνικής του κυριαρχίας. Σήμερα, στη σκιά των τρομοκρατικών επιθέσεων στην καρδιά της Γαλλίας, καλείται και πάλι να ισορροπήσει την ανάγκη προστασίας του έθνους με την ανάγκη προβολής ισχύος στο εξωτερικό. Εκτιμάται ότι και σε αυτή την πρόκληση θα ανταποκριθεί το ίδιο αποτελεσματικά.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

«Α» Πηγές – Βιβλιογραφία

«Β» Η Εξέλιξη των Γαλλικών Αρμάτων

«Γ» Οργάνωση Των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων

«Δ» Η Ανάπτυξη των Γαλλικών Ενόπλων Δυνάμεων Σήμερα

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Gregory, S. (2000). *The French Military in Africa: Past and Present*. African Affairs, 99(396), 435–448. <http://www.jstor.org/stable/723950>

Sloan, S. R. (1997). *French Defense Policy: Gaullism Meets the Post-Cold War World*. *Arms Control Today*, 27(2), 3–8. <http://www.jstor.org/stable/23625549>

Rajevs I. (2009). *The French Army in the Interwar Period*. Volume 11, Issue 2. *Baltic Security & Defence Review*
[https://www.baltdefcol.org/files/files/documents/Research/BSDR2009\(2\)/11_%20Rajevs%20-%20The%20French%20Army%20in%20the%20Interwar%20Period.pdf](https://www.baltdefcol.org/files/files/documents/Research/BSDR2009(2)/11_%20Rajevs%20-%20The%20French%20Army%20in%20the%20Interwar%20Period.pdf)

Palmer, D. R. (1997). *France's Military Command Structures in the 1990s*. In Young T.-D. (Ed.), *Command in NATO After the Cold War: Alliance, National, and Multinational Considerations* (pp. 93–133). Strategic Studies Institute, US Army War College. <http://www.jstor.org/stable/resrep12031.12>

Tertrais, B. (2020) *French nuclear deterrence policy, forces and future: A Handbook*. *Recherches & Documents No. 04/2020*. Fondation pour la Recherches Strategique.

Bloch, George A. (2000). *French Military Reform: Lessons for America's Army?*. The US Army War College Quarterly: Parameters 30, 2 .
<https://press.armywarcollege.edu/parameters/vol30/iss2/1>

Hémez, P. (2017). *The French Army at a Crossroads*. Parameters 47, no. 1 The US Army War College Quarterly.
<https://press.armywarcollege.edu/parameters/vol47/iss1/11>

Pezard, S., Shurkin M. and Ochmanek D., (2021). *A Strong Ally Stretched Thin: An Overview of France's Defense Capabilities from a Burdensharing Perspective*. Santa Monica, (CA). RAND Corporation.
https://www.rand.org/pubs/research_reports/RRA231-1.html

Young, Thomas-Durell (1997). *Command in NATO After the Cold War: Alliance, National, and Multinational Consideration*. US Army War College Press.
<https://press.armywarcollege.edu/monographs/189>

Kier, E. (1995). *Culture and Military Doctrine: France between the Wars*. *International Security*, 19(4), 65–93. <https://doi.org/10.2307/2539120>

Forest, Robert Fernand, (1964). *The French military during 1870: in light of the tradition and strategy of Napoleon Bonaparte*." Masters Theses 1911 - February 2014. 1519. <https://scholarworks.umass.edu/theses/1519>

Simkins, P., Jukes, G., Hickey, M. and Strachan, H. (2003). *The First World War: The War to End All Wars*. Oxford. Osprey Publishing

- Howard, M. (2002). *The First World War*. Oxford. Oxford University Press.
- Banks, A. (1975) *A Military Atlas of the First World War*. Yorkshire. Pen & Sword Books Ltd.
- Shurkin, M. (2013). *Setting Priorities in the Age of Austerity: British, French, and German Experiences*. RAND Corporation.
https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR222.html
- Jackson, P. D., MAJ. (2005). *French Ground Force Organizational Development for Counterrevolutionary Warfare Between 1945 and 1962*. Kansas. Fort Leavenworth.
- Morris, C. (1914). *The Nations of Europe: The Causes and Issues of the Great War*. L. T. Meyers.
- Kaempfer, E. W. (1993). *Army Doctrine Development: The French Experience, 1871-1914*. *Army History*, 28, 11–17. <http://www.jstor.org/stable/26304132>
- Sanders, Ch. W. Jr. (1987). *No Other Law: The French Army and the Doctrine of the Offensive*. Santa Monica. RAND Corporation.
- Chrislip, J. (2018). “Firepower Kills”: *The Evolution of French Infantry Tactics at Verdun*. *Voces Novae*: Vol. 4, Article 3.
<https://digitalcommons.chapman.edu/vocesnovae/vol4/iss1/3>
- Steele, B. (2005). *Military Reengineering Between the World Wars*. Santa Monica (CA).RAND Corporation. <https://www.rand.org/pubs/monographs/MG253.html>
- Rafuse, E. S. (2021). *One Approach, Two Results-The French Army, the U.S. Marines, and the Frontal Assault during the World Wars*. *Naval War College Review*: Vol. 74 : No. 2 , Article 8. <https://digital-commons.usnwc.edu/nwc-review/vol74/iss2/8>
- Shurkin, M. (2016). *What It Means to Be Expeditionary: A Look at the French Army in Africa*. RAND Corporation.
https://ndupress.ndu.edu/Portals/68/Documents/jfq/jfq-82/jfq-82_76-85_Shurkin.pdf
- Hughes, J. M. (2012). *Forging Napoleon’s Grande Armée Motivation, Military Culture, and Masculinity in the French Army, 1800–1808*. New York. New York University Press.
- Durham, L. Norman (2009). *The command and control of the Grand Armee. Napoleon as organizational designer*. Monterey. Naval Postgraduate School.
- Kovacs, F. Arpad (1949). *French Military Legislation in the Third Republic 1871-1940*. *Military Affairs*, Vol. 13, No. 1. <https://www.jstor.org/stable/1982643>
- Beckett, Ian (2013). *The Great War 1914–1918. Second Edition*. New York. Routledge, Taylor and Francis Group.

Tucker, C. Spencer (2013). *The European Powers in the First World War. An Encyclopedia*. New York Routledge, Taylor and Francis Group.

Porch, Douglas. (2000). Military “Culture” and the Fall of France in 1940: A Review Essay [Review of *Imaging War: French and British Military Doctrine between the Wars.*, by E. Kier]. *International Security*, 24(4), 157–180.
<http://www.jstor.org/stable/2539318>

Zaloga ,J. Steven. (2014). *French Tanks of World War II (2) Cavalry Tanks and AFVs*. Oxford. Osprey Publishing.

ΠΑΡΑΤΗΜΑ «Β»

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΑΡΜΑΤΩΝ

Εικόνα 1 Renault R-35 (1935)

Εικόνα 2 Hotchkiss H-35

Εικόνα 3 AMC-35

Εικόνα 4 Άρμα μάχης AMX-30

Εικόνα 5 ΤΘ Όχημα Μάχης (ΤΟΜΑ) AMX - 10

Εικόνα 6 ΤΘ Όχημα Μεταφοράς Προσωπικού (ΤΟΜΠ) VAB-VTT

Εικόνα 7 Άρμα Μάχης Leclerc

Εικόνα 8 Όχημα VAB Mark Mk3

Εικόνα 9 Όχημα πολλαπλού ρόλου Griffon VBMR 6x6

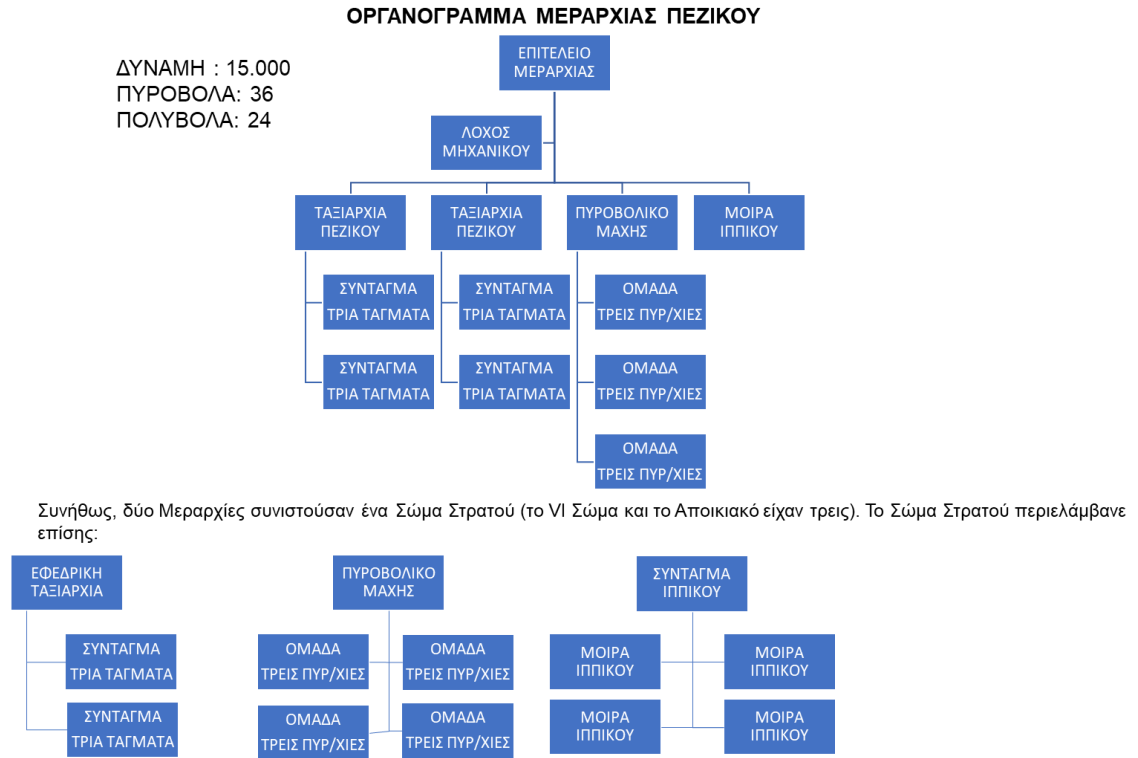

Εικόνα 10 ΤΘ Όχημα αναγνώρισεως Jaguar EBRC 6x6

ΠΑΡΑΤΗΜΑ «Γ»

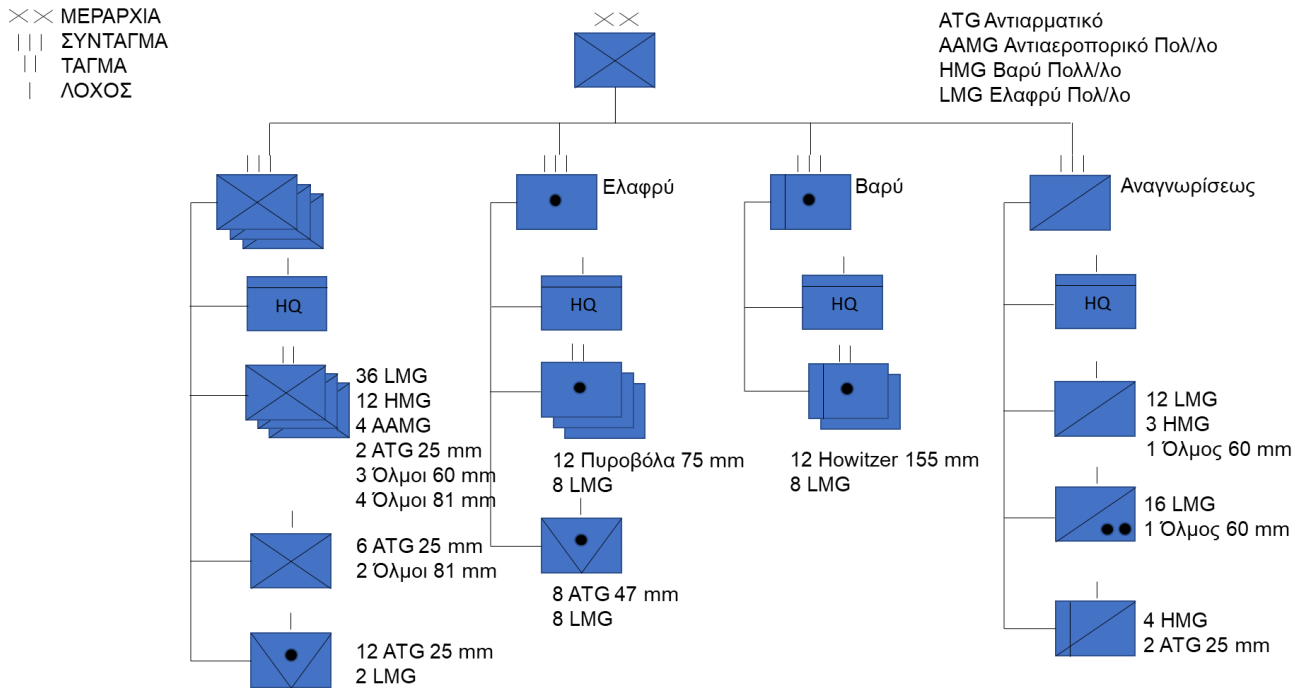
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ

**ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΩΝ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ
Α' ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΠΟΛΕΜΟ**

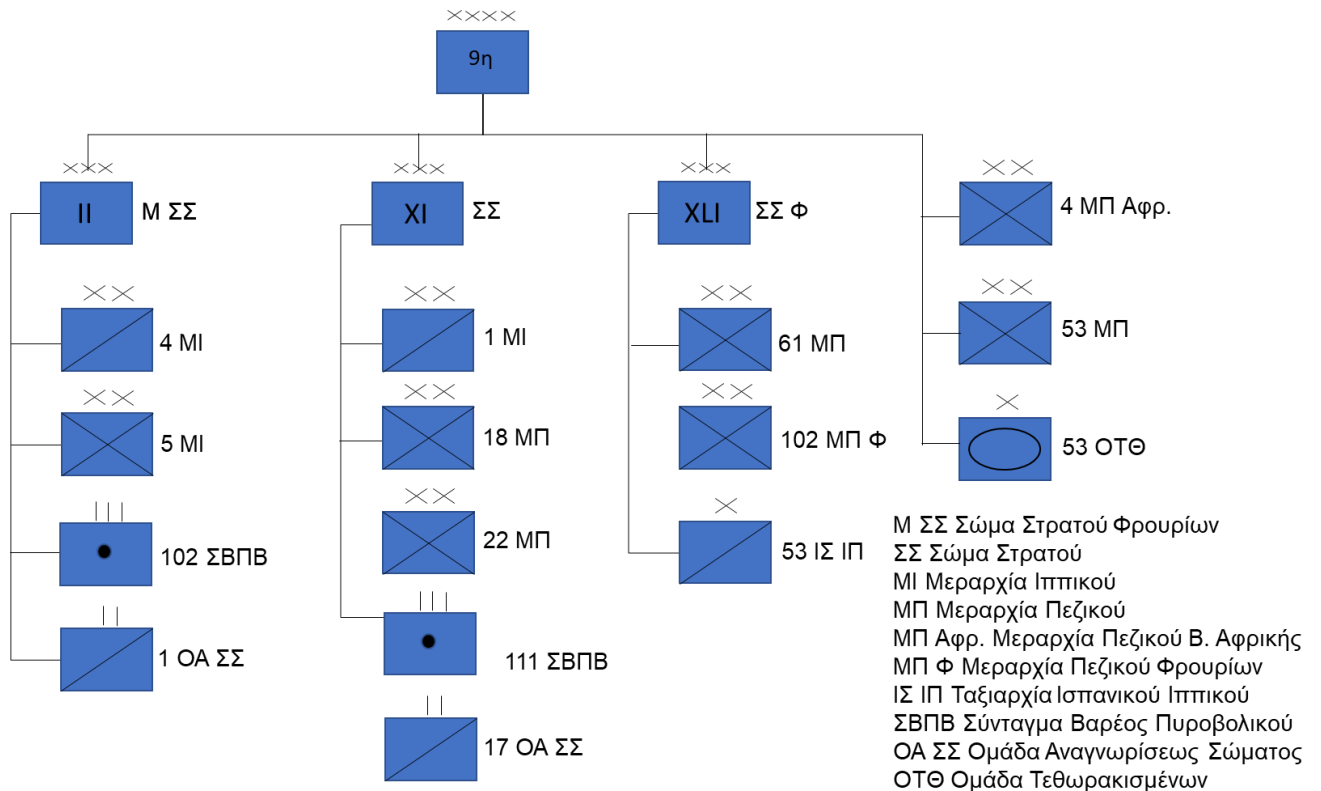
Εικόνα 1 Πηγή: Banks, A. (1975) A Military Atlas of the First World War. Yorkshire. Pen & Sword Books ltd.

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΠΕΖΙΚΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1939-1940

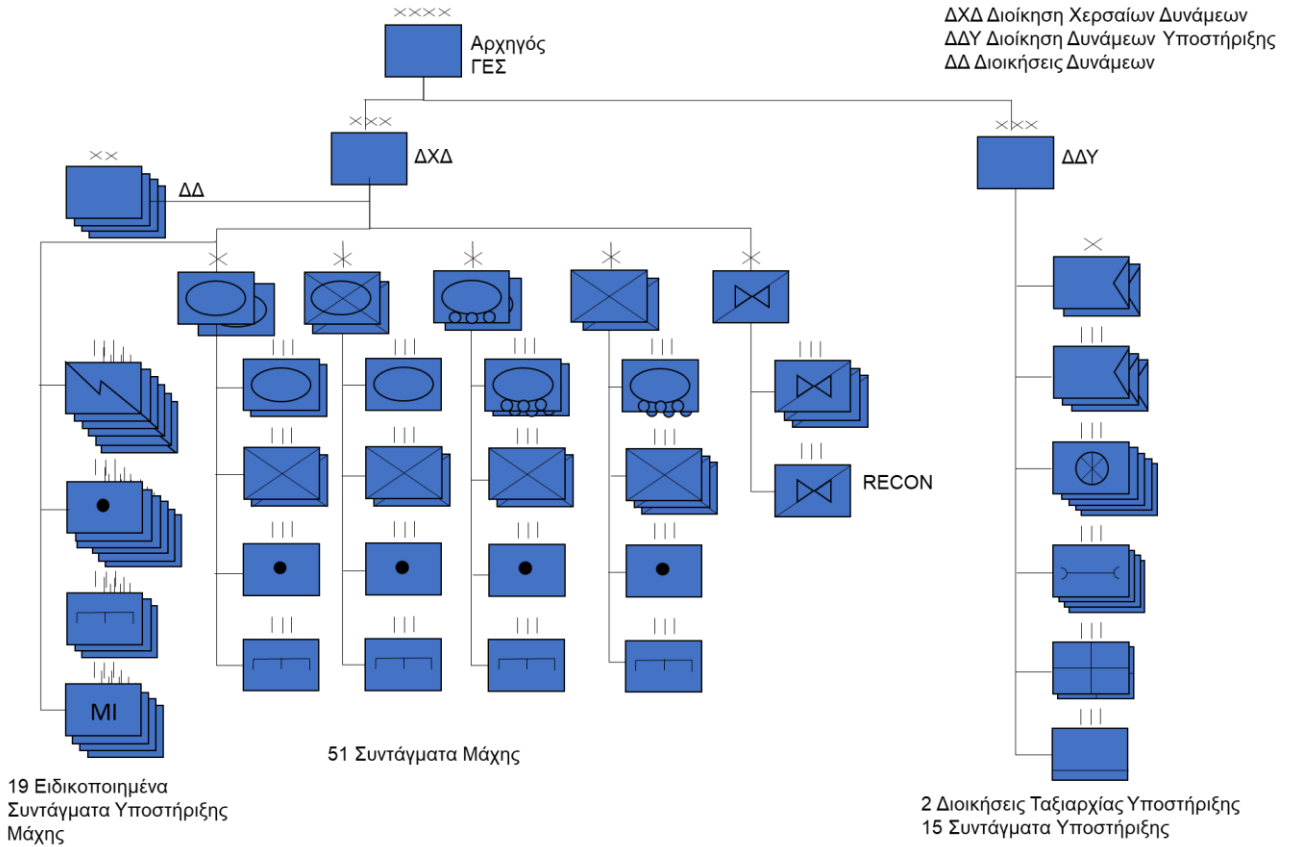
Εικόνα 2 Πηγή: https://tmg110.tripod.com/french_a3.htm

ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1939-1940

Εικόνα 3 Πηγή: https://tmg110.tripod.com/french_a1.htm

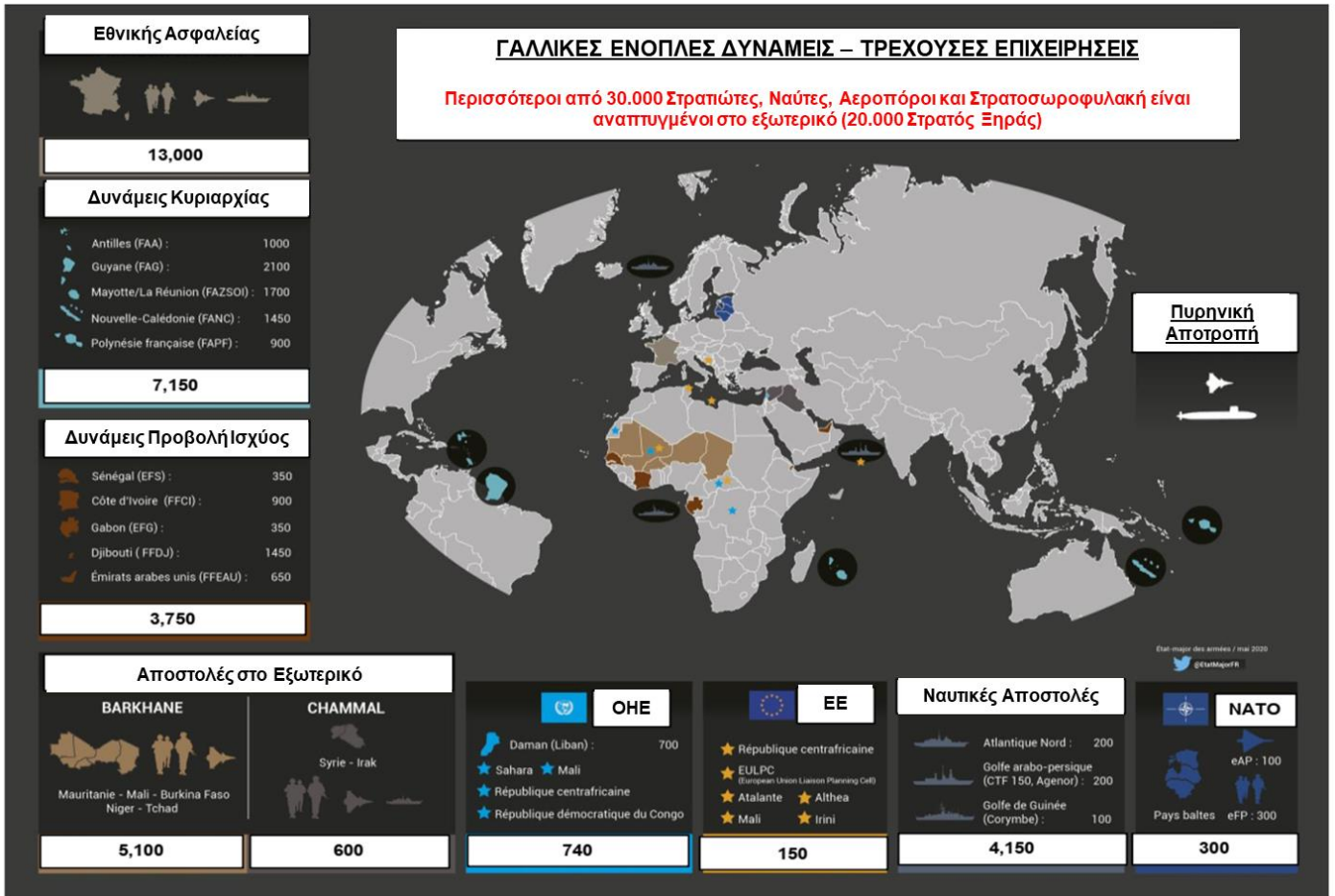
ΟΡΓΑΝΟΓΡΑΜΜΑ ΓΑΛΛΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990 ΕΩΣ ΣΗΜΕΡΑ

Εικόνα 4 Πηγή :Bloch, George A. (2000). *French Military Reform: Lessons for America's Army?*. *The US Army War College Quarterly: Parameters* 30, 2 .

ΠΑΡΑΤΗΜΑ «Δ»

Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΓΑΛΛΙΚΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΣΗΜΕΡΑ

Πηγή: French Defense Attaché Office (2021). French Armed Forces Update.

Washington D.C. https://franceintheus.org/IMG/pdf/FAFU/FAFU_007.pdf

